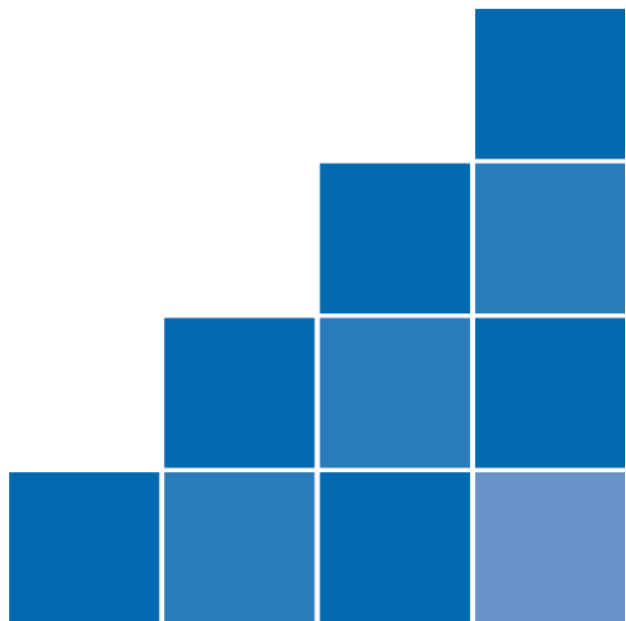

Maatschappelijke kosten en baten Transitieroutes in Gelderland

Eindverslag

Jan Raaijman
Britt Visser

Nijmegen, november 2022

Opdrachtgever: Provincie Gelderland en arbeidsmarktpartners in Midden Gelderland, Rijk van Nijmegen en Achterhoek

Projectnummer: K2020.056

© 2022 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doel onderzoek	1
1.2	Aanpak onderzoek	2
2	Doelgroepen, interventies en opbrengsten van de Transitieroute	3
2.1	MKBA model	3
2.2	Beschrijving doelgroepen	4
2.3	Beschrijving type interventies per fase in de overgang van opleiding naar werk	5
2.4	Rechtstreekse effecten	7
2.5	Outcome	8
3	Dataverzameling	10
3.1	Literatuuronderzoek	10
3.2	Monitoring loopbanen en casusbeschrijvingen studenten Transitieroute	10
3.3	Enquête onder professionals	11
4	Uitkomsten onderzoek	13
4.1	Doelgroepen: omvang en typering	13
4.1.1	Ondersteuningsbehoefte van jongeren	13
4.1.2	Niveau en sector	14
4.1.3	Kwantiteit : Omvang van de doelgroep	14
4.2	Functionarissen en hun werkzaamheden	16
4.3	Interventies in de TR: ondersteuning per fase in de overgang van opleiding naar werk	17
4.3.1	Interventies tijdens de periode op school	18
4.3.2	Interventies rondom de (eind)stage en de afronding van de opleiding	20
4.3.3	Interventies op weg naar duurzaam werk	22
5	Opbrengsten: Directe opbrengsten en lange termijn outcome	26
5.1	Rechtstreekse effecten en lange termijn outcome	26
5.2	Het bereik van de interventies	26
5.3	Inzicht in de ondersteuningsbehoefte	27
5.4	Stagesucces	28
5.5	Diplomasucces	28
5.6	De baankansen	29
5.7	Ontplooiing en persoonlijke ontwikkeling	29
6	Conclusies en aanbevelingen	31
	Samenvatting uitkomsten	31
6.1	Inleiding	31
6.2	Het algemene beeld	31
6.3	De doelgroep	32
6.4	De aanpak: welke interventies vinden plaats?	32
6.5	De opbrengsten van de aanpak	33
6.6	Maatschappelijke kosten en baten Transitieroute	34
6.7	Aanbevelingen: wat is er nog meer nodig:	34

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel onderzoek

In de strijd tegen jeugdwerkloosheid wordt veel aandacht geschonken aan de positie van kwetsbare jongeren. Het streven is om zoveel mogelijk jongeren te begeleiden naar vervolgonderwijs of werk. De arbeidsmarktregio's richten zich daarbij met name op jongeren in kwetsbare posities (JIKP): werkloze jongeren, jongeren die hun baan dreigen te verliezen en (voortijdig) schoolverlaters in een kwetsbare positie.

De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat niet alleen deze laaggeschoolde jongeren moeite hebben met de overgang van opleiding naar werk. Naar schatting ruim 10% van alle mbo studenten geeft aan behoefte te hebben aan extra ondersteuning en begeleiding in deze overgangsfase. Het gaat hierbij om jongeren van alle opleidingsrichtingen en alle opleidingsniveaus die te maken hebben met functiebeperkingen, chronische aandoeningen, of psychische kwetsbaarheid, maar ook om jongeren die om andere redenen onvoldoende zelfredzaam zijn om zelfstandig de overgang van opleiding naar werk te maken.

Hoewel er de afgelopen jaren meer aandacht is gekomen voor de overgang van opleiding naar werk voor mbo-jongeren met extra ondersteuningsbehoefte van niveau 2, 3 en 4, is er beleidsmatig voor deze doelgroep niets geregeld. Mbo-instellingen worden gefinancierd om jongeren aan een diploma te helpen en hebben geen opdracht om nazorg te geven aan deze doelgroep. Gemeenten in de arbeidsmarktregio's richten zich vooral op (voortijdig) schoolverlaters tot aan het niveau startkwalificatie en op werkzoekenden. Ook zij hebben geen formele opdracht om preventief ondersteuning te bieden aan mbo-jongeren van hogere opleidingsniveaus.

Dat alles neemt niet weg dat in de regio's Midden Gelderland, Rijk van Nijmegen en de Achterhoek actief wordt ingezet op ondersteuning aan deze doelgroep. In de route Arbeid in Nijmegen, en in de Transitieroute projecten in de Achterhoek en Midden Gelderland, zijn de afgelopen jaren verschillende initiatieven ondernomen om mbo jongeren, specifiek ook van opleidingsniveau 3 en 4, actief te begeleiden naar de arbeidsmarkt.

In het kader van het huidige project Transitieroute Gelderland wordt nu de vraag gesteld naar de maatschappelijk kosten en baten van deze aanpak. Welke inspanningen worden verricht om mbo-jongeren met extra ondersteuningsbehoefte te begeleiden in hun overgang van opleiding naar werk en welke resultaten worden hierbij geboekt?

In deze rapportage benaderen we deze vraagstelling op verschillende manieren:

- Op basis van literatuuronderzoek is een basismodel opgesteld en zijn algemene indicaties geformuleerd van de kosten en baten van elk van de mogelijke interventies.
- In een onderzoek onder 30 professionals van gemeenten, scholen en bedrijven uit de drie betrokken regio's zijn deze algemene aannames nader onderbouwd en gespecificeerd.
- In een online enquête onder 88 jongeren is in beeld gebracht welke ondersteuning zij hebben gekregen
- Tenslotte zijn de loopbanen van 119 jongeren die deelnemen aan de Transitieroute gemonitord.

In deze rapportage wordt verslag gedaan van dit onderzoek en antwoord gegeven op de vraag wat de maatschappelijke kosten en baten zijn van de inzet om mbo-jongeren met extra ondersteuningsbehoefte te begeleiden in hun overgang van opleiding naar werk.

1.2 Aanpak onderzoek

We beschrijven in hoofdlijnen de aanpak van elk van de onderzoekstappen. Vervolgens beschrijven we de gezamenlijke uitkomsten aan de hand van de volgende elementen:

- Beschrijving doelgroep (kwantitatief en kwalitatief)
- Kosten: Beschrijving interventies: welke soorten ondersteuning wordt geboden aan deze jongeren? We kijken hierbij naar de ondersteuning in de verschillende fases in de overgang van opleiding naar werk en kijken daarbij ook welke professionals deze ondersteuning bieden.
- Baten: Beschrijving resultaten. Hierbij kijken we naar de rechtstreekse effecten en de kwalitatieve en kwantitatieve outcome.

2 Doelgroepen, interventies en opbrengsten van de Transitieroute

2.1 MKBA model

Het model dat we in deze studie hanteren is gebaseerd op de OEI leidraad (Overzicht Effecten Infrastructuur) dat begin deze eeuw is opgezet door onder meer het ministerie van VWS om investeringsbeslissingen rondom grote infrastructurele projecten te onderbouwen¹. Deze leidraad waarin maatschappelijke kosten en baten (MKBA) worden ingeschat en geanalyseerd, blijkt ook voor andere beleidsdoeleinden toepasbaar.

Bijzonder in de MKBA voor de Transitieroute is de specifieke nadruk op de verschillende typen interventies. In tegenstelling tot de meeste algemene MKBA modellen, wordt in het Transitieroute model uitgegaan van de effecten per interventie, en worden niet alleen de totale kosten van ondersteuning meegenomen.

Doelgroepen	Interventies	Directe effecten	Outcome
Opleidingsniveau - Entree - Niveau 2 - Niveau 3 en 4 Ondersteuningsvraag: - Fysieke beperkingen - zintuigelijke beperkingen - communicatie - sensitiviteit - chronische beperkingen - energiebeperkingen - mentale en psychische beperkingen Complexiteit van de vraag: - enkelvoudige problematiek - meervoudige problematiek Overige opleidingskenmerken: - Richting (domein) - arbeidsmarktperspectief - begeleidingsmogelijkheden - BOL/BBL	Stap 1: Student met vraag (bewustwording en promotie)	- Jongeren in beeld - Vraagarticulatie - Plan is opgesteld - Passende begeleiding - Stagemogelijkheden - Passende stageplek - Stage succes	- Succes opleiding - Duur opleiding - Zoektijd eerste baan - Passend werk - Duurzaam werk - Maatschappelijke baten - Persoonlijke ontwikkeling
	Stap 2: Aanmelding (intake en selectie)		
	Stap 3 School naar werk gesprek (vraagarticulatie)		
	Stap 4: School naar werkplan en ondersteuning op school		
	Stap 5: Ondersteuning rondom stage		
	Stap 6: ondersteuning rondom afronding van de opleiding		
	Stap 7: Ondersteuning eerste baan		
	Stap 8: Ondersteuning bij doorgroei en duurzaam werk		

¹ Evaluatie van infrastructuurprojecten; Leidraad voor kosten-batenanalyse; Eijgenraam, C, ea. CPB in opdracht van ministerie EZ en VWS, 2000

Het model laat zien dat we integraal naar deze problematiek moeten kijken: De verschillende doelgroepen hebben immers ieder op een eigen manier baat bij de verschillende interventies die in de transitieroute worden uitgevoerd. Wanneer we zicht willen krijgen op de opbrengsten van deze interventies, zijn zowel de directe, rechtstreekse effecten als de totale outcome relevant.

In de volgende paragrafen worden de verschillende onderdelen van dit model nader toegelicht op hun betekenis voor de aanpak tijdens de transitieroute. Allereerst kijken we naar de verschillende doelgroepen (2.2) en naar de verschillende typen van interventies (2.3). De mogelijke directe, rechtstreekse effecten worden beschreven in paragraaf 2.4 en tenslotte zoomen we in op de mogelijke totale outcome van de transitieroute (2.4).

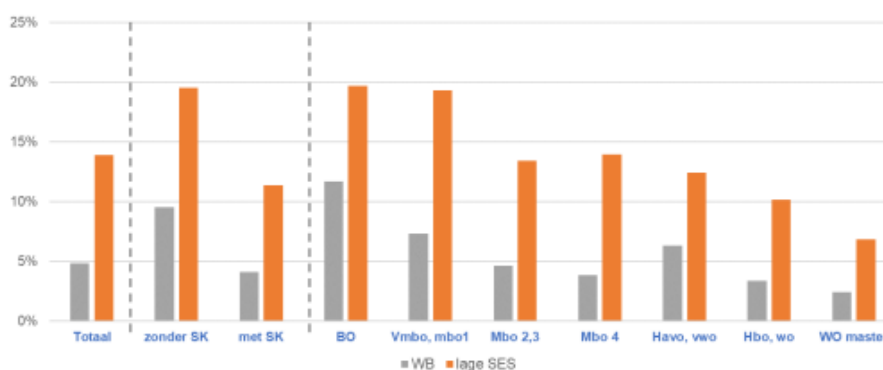
De onderdelen van dit model vormen de basis voor de dataverzameling bij studenten en professionals. In de hoofdstukken 4 en 5 beschrijven we de uitkomsten van deze onderzoekstappen. De conclusies worden vervolgens samengevat en beschreven in hoofdstuk 6.

2.2 Beschrijving doelgroepen

De Transitieroute is in principe bedoeld voor elke jongere die ondersteuning nodig heeft of denkt te hebben, onafhankelijk van de achterliggende reden of oorzaken. Dat betekent niet dat elke student dezelfde ondersteuningsbehoefte heeft. Onderscheid kan gemaakt worden naar de omvang en de aard van de ondersteuning die ze nodig hebben. Daarbij kunnen de volgende aspecten een rol spelen:

- Opleidingsniveau. De Transitieroute is in eerste instantie ontwikkeld voor mbo jongeren afkomstig van niveau 3 en 4. Echter ook andere opleidingsniveaus komen voor. Onderzoek vanuit onder meer LPBL heeft laten zien dat de ondersteuningsbehoefte van lagere opleidingsniveaus hoger is² en dat de kansen op werk toenemen bij hogere opleidingsniveaus. (zie onderstaande figuur 6).

Figuur 6. Kans op werkloosheid zonder en met startkwalificatie/diploma

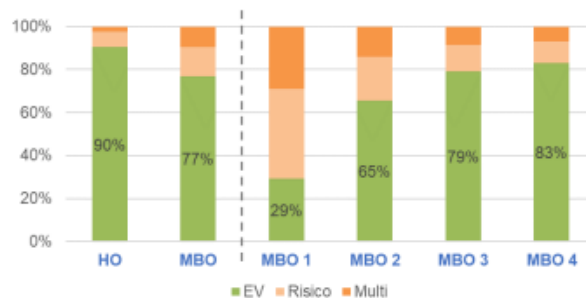

Bron: CBS, bewerking LPBL

² LPBL 2020 MKBA Regionaal VSV-programma West-Brabant

- De aard van de ondersteuningsvraag. Een belangrijke stap is een goed beeld te krijgen van de soort ondersteuning waaraan behoefte bestaat. In principe wordt uitgegaan van de mogelijkheden van de jongere en niet van de beperkingen. Maar om de mogelijkheden van elke jongere zo goed mogelijk te benutten, is het goed om te weten waarmee rekening gehouden moet worden en waarop de extra ondersteuning gericht zou moeten zijn. De ondersteuning aan jongere moet inspelen op vraagstukken rondom:
 - Fysieke beperkingen
 - Vermoeidheid, energie, concentratie
 - Behoeft aan ordening en structuur
 - Sensitiviteit
 - Taal en communicatie
 - Psychisch welbevinden
- Complexiteit van de ondersteuningsbehoefte. In de literatuur wordt vaker onderscheid gemaakt tussen zelfredzame jongeren; jongeren met enkelvoudige problematiek en jongeren met meervoudige problemen. Jongeren met meervoudige problematiek hebben meer kans op uitval, meer kans op het niet halen van een diploma en komen minder snel en minder vaak terecht in een passende baan. Uit onderzoek van LPBL blijkt dat bijna 25% van de jongeren in het mbo afkomstig is uit een risico gezin of te maken heeft met multi-problematiek. Op niveau 3 en 4 is dit percentage naar schatting 15 tot 20 procent, bij de Entree opleidingen heeft een meerderheid te maken met een problematische situatie. (zie ook figuur 5)

Figuur 5. HO en MBO: Aandeel jongeren met multi-problematiek

Bron: CBS en MBO-raad, bewerking LPBL

- Externe factoren: Factoren zoals opleidingsrichting zijn relevant voor de kans op werk. In sommige sectoren is er sprake van een krappe arbeidsmarkt, en niet in alle sectoren is er evenveel ruimte voor passende ondersteuning en begeleiding.

2.3 Beschrijving type interventies per fase in de overgang van opleiding naar werk

De Transitieroute is opgebouwd als een doorlopende begeleidingsroute verdeeld over 8 stappen. Elk van deze acht stappen markeert een van de kritische overgangsmomenten van jongeren in de transitie van opleiding naar werk. In de afgelopen twee jaar zijn door vier mbo instellingen rondom elk van deze acht stappen instrumenten ontwikkeld en uitgetest. Er is meer inzicht gekomen in wat werkt en wat niet bij welk type student.

Hieronder bespreken we in het kort per stap om welke interventies het gaat, welke investeringen hiermee gemoeid zijn (indicatief) en welke opbrengst per stap verwacht kan worden:

1. Student met vraag: acties gericht op bewustwording en promotie.
De Transitieroute kan niet starten zonder afspraken op beleidsniveau, zonder dat betrokken begeleiders en docenten het belang van deze route inzien en weten dat deze mogelijkheid bestaat en zonder dat studenten hierover worden geïnformeerd en de meerwaarde inzien.
2. Aanmelding: Intake en selectie
De Transitieroute staat in principe open voor elke student die hieraan behoefte heeft, maar sommige scholen maken -zeker in de opstartfase- de keuze om met een kleinere doelgroep te beginnen. De gedachte is dat naarmate de ondersteuningsbehoefte van een student eerder bekend is, er ook meer effectieve ondersteuning geboden kan worden. Wanneer pas op het moment dat de student de opleiding verlaat, duidelijk wordt dat extra ondersteuning wenselijk was geweest, heeft in ieder geval de school nog maar weinig mogelijkheden om deze hulp ook effectief te bieden.
3. School naar werk gesprek: Ondersteuning bij vraagarticulatie
Het goed in beeld brengen van de specifieke ondersteuningsbehoefte en de mogelijkheden die de student zelf heeft om zichzelf verder te empoweren met behulp van zijn eigen netwerk, is cruciaal voor het succes van een goede transitie van opleiding naar werk. Dit vraagt de nodige kennis en tijdsinzet van de betrokken mentor, studieloopbaanbegeleider of zorgconsulent.
4. School naar werk plan: Ondersteuning op school
Kan verschillende vormen hebben. Gaat om extra zorg, om additionele begeleiding en om trainingen. Kan fluctueren in tijd en intensiteit.
5. Ondersteuning rondom de (eind) stage
De ondersteuning hier omvat zowel de voorbereiding (zoeken naar een geschikte stageplaats) de uitvoering, als de afronding. Het gaat hierbij zowel om de ondersteuning vanuit school, als vanuit het stagebedrijf en eventuele (externe) jobcoach.
6. Ondersteuning rondom de afronding van de opleiding
De ondersteuning in deze fase behelst zowel het eindgesprek, het opstellen van een persoonlijk ontwikkelingsplan per jongere, als het maken van afspraken met gemeenten en bedrijven over de overdracht, en vervolgondersteuning. Ook gaat het hier om de overbrugging van de periode tussen het verlaten van de opleiding en de start in een eerste baan. Belangrijk hier is dat duidelijk is wie de regie voert, en welke acties in gang worden gezet om deze periode zo kort mogelijk te laten duren.
7. Ondersteuning eerste baan
In veel gevallen betreft de eerste baan een tijdelijke aanstelling. Niet altijd is deze eerste baan passend op het niveau en de richting van de mbo opleiding. Niet altijd sluiten de werkzaamheden aan op de wensen en mogelijkheden van de betreffende jongere. Additionele ondersteuning in deze fase is relevant om samen met het bedrijf en de jongere te kijken welke mogelijkheden er wél zijn in deze eerste baan, en zo nodig samen op zoek te gaan naar alternatieve invullingen binnen dit bedrijf, of daarbuiten. Wanneer het eerste contract toch

niet verlengd wordt, is additionele ondersteuning gewenst om de jongere op te vangen, goed in beeld te brengen welke lessen er te trekken zijn uit deze eerste arbeidservaring, en ervoor te zorgen dat de periode tot een volgende, zo mogelijk meer passende baan, zo kort mogelijk is. Om ondersteuning te kunnen bieden, is het natuurlijk nodig dat deze jongere in beeld zijn en blijven.

8. Ondersteuning naar duurzaam werk, verdere doorgroei en doorontwikkeling

Onderzoek laat zien dat veel jongeren in de eerste fase van hun werkzame leven nog regelmatig van baan switchen maar ook regelmatig overwegen om alsnog verder te gaan studeren. Ondersteuning voor deze doelgroep is relevant zodat met hen meegedacht kan worden over verdere ontwikkelingsmogelijkheden, in een bedrijf of in een vervolgopleiding. De additionele ondersteuning hier kan ertoe bijdragen dat deze jongeren minder snel werkloos raken wanneer economische omstandigheden veranderen en kan er ook aan bijdragen dat meer jongeren uiteindelijk op een voor hen optimaal niveau aan het werk blijven.

2.4 Rechtstreekse effecten

De directe effecten worden per interventie in beeld gebracht. Elke interventie heeft haar eigen specifieke doelstellingen. Bekeken wordt in welke mate deze doelstellingen zo effectief en efficiënt mogelijk gerealiseerd kunnen worden.

- Jongeren in beeld. Slaagt de school erin om alle jongeren in beeld te krijgen die geholpen zouden kunnen worden met extra ondersteuning richting de arbeidsmarkt? Op welke wijze en op welk moment komen de jongeren in beeld? Ervaren jongeren drempels om zich te melden?
- Vraagarticulatie. Heeft de school een adequaat beeld van de ondersteuningsbehoefte van de jongere? Wordt er niet alleen gekeken naar de beperkingen van de jongere in plaats van ook naar de mogelijkheden? Wordt ook in beeld gebracht of er sprake is van problemen op andere terreinen zoals op gebied van financiën, huisvesting of gezondheid? Of wordt alleen de focus gelegd op de schoolprestaties?
- Plan van aanpak: Wordt een plan opgesteld dat enerzijds aansluit op de ondersteuningsbehoefte van de jongere, en dat anderzijds voldoende haalbaar en praktisch is uit te voeren door de school in samenwerking met de regio? Zijn de afspraken *SMART* geformuleerd?
- Begeleiding op orde: Verloopt de ondersteuning volgens plan? Worden afspraken nagekomen? Zijn er niet te veel wisselingen in de begeleiding en wordt informatie over deze jongere tijdig met andere begeleiders gedeeld?
- Stagemogelijkheden: Is er een aanbod van stageplaatsen die aansluiten bij de wensen en mogelijkheden van deze jongere? Is het aantal bedrijven dat bereid is om stageplaatsen beschikbaar te stellen voor jongeren met ondersteuningsbehoefte gegroeid?
- Passende stage: sluit de stage aan bij de verwachtingen van zowel het stagebedrijf als de stagiair? Is er additionele begeleiding gerealiseerd en zijn er duidelijke afspraken over afstemming en informatie-uitwisseling tussen jobcoach, bpv-begeleider en werkplekbegeleider vanuit het stagebedrijf?
- Stagesucces: Worden stages succesvol afgesloten? Vindt er een afsluitende evaluatie plaats waarin gesproken wordt over verdere loopbaankansen van de stagiair bij het stagebedrijf of elders?

2.5 Outcome

De totale outcome bepalen we vervolgens als optelsom van alle directe effecten. De meerwaarde van de Transitieroute is immers gelegen in een geïntegreerde ketenaanpak van verschillende individuele interventies. Juist door deze transitiefase als een geheel te beschouwen en de onderliggende interventies in elkaar verlengde te beschouwen en uit te voeren, kan een blijvend en duurzaam effect worden gerealiseerd.

Bij de bepaling van de totale outcome van alle interventies in de Transitieroute kijken we naar de volgende eindopbrengsten en tussenopbrengsten:

Outcome voor het onderwijs: Leidt het traject tot een diploma en tot het voorkomen van een verlengde verblijfsduur)? Het gaat hierbij om:

- Succes opleiding: De Transitieroute kiest voor perspectief op werk. Als het lukt mét diploma, maar de focus ligt op het vinden van werk, desnoods met alleen een praktijkverklaring. Het al dan niet behalen van een diploma vormt echter wel de basis voor de financiering van het mbo en daar wordt van oudsher op gestuurd.
- Duur van de opleiding: Een verlengde opleidingsduur ontstaat met name wanneer stages mislukken. De student is dan min of meer gedwongen tot het wagen van een nieuwe poging, met als gevolg een studieduur verlenging van wel een half jaar. Door betere matching tussen de vraag van de student en het aanbod van stageplaatsen, kan de Transitieroute in sommige gevallen voorkomen dat de stage mislukt.

Outcome voor de arbeidsmarkt: leidt het traject tot werk en naar de algehele outcome van de gehele keten van interventies gezamenlijk in de Transitieroute?

- Zoektijd eerste baan: Doordat bij de afronding van de opleiding regionale partijen afspraken maken over doorlopende begeleiding aan jongeren met ondersteuningsbehoefte, kan dit leiden tot een verkorte zoektijd naar een eerste baan.
- Passend werk: Juist bij jongeren uit deze doelgroepen zien we dat ze vaker werk vinden onder hun niveau en in een andere richting dan voor is opgeleid. Dat maakt het behoud van werk in economisch slechtere tijden een stuk minder zeker. De inzet in de Transitieroute is dan ook gericht op het vinden van passend werk.
- Duurzaam werk: Uiteindelijk moet het traject leiden tot een duurzame baan met ontwikkelperspectief. Door heldere communicatie met alle betrokkenen -jongere, bedrijf en coaches/begeleiders- werken we aan dit perspectief.

Outcome voor de maatschappij en de jongere zelf: Leidt het traject tot positieve effecten voor de maatschappij en de jongeren zelf die niet rechtstreeks te maken hebben met al dan niet het vinden van (duurzaam) werk?

- Maatschappelijke baten: Behalve directe effecten op het vinden en houden van werk, worden ook meer indirecte effecten verwacht. Uit andere studies worden effecten gerapporteerd rondom de begeleiding (minder doorlopende begeleiding nodig op termijn, meer werkplezier en minder werkuitval), rondom het netwerk van de jongere (ouders die minder zorg hoeven te besteden en zelf productiever worden), maar ook de jongere zelf (minder beroep op sociale uitkeringen, minder betrokken bij criminaliteit). Hoewel deze effecten een grote impact kunnen hebben op het leven en de omgeving van de jongere, is niet eenvoudig vast te stellen in welke mate de Transitieroute hier specifiek een bijdrage aan levert.

- **Persoonlijke ontwikkeling:** De Transitieroute wil jongeren ondersteunen op weg naar een duurzame baan, omdat gebleken is dat dat door velen gezien wordt als een belangrijke voorwaarde voor zinvol leven. Veel begeleiders geven echter aan dat het hen uiteindelijk gaat om deze jongere een stap vooruit te helpen in hun ontwikkelingsproces. Ook al zo de extra aandacht en begeleiding van deze jongere uiteindelijk niet tot een baan leiden, dan nog is al deze extra aandacht zinvol, als het de betreffende jongere heeft geholpen zichzelf beter te leren kennen en er ook sprake is geweest van een ontwikkeling als mens. De begeleiders geven aan zich daarom niet blind te willen staren op het vinden van een baan, maar de ontwikkeling van jongere zelf centraal te willen stellen.

3 Dataverzameling

Het basismodel voor MKBA Transitieroute is in het vorige hoofdstuk gepresenteerd. Om te kunnen nagaan hoe de MKBA voor de Transitieroute eruit ziet, hebben we gebruik gemaakt van verschillende onderzoek stappen die we hieronder beschrijven.

3.1 Literatuuronderzoek

Aan het begin van dit MKBA traject is gekeken naar andere voorbeelden van een dergelijke aanpak. Het onderwerp mag zich in toenemende mate in belangstelling verheugen. We hebben in het vooronderzoek de volgende studies bekeken:

- De prijs van jeugdwerkloosheid, Analyse van doelgroep en rendement van een publiek-private aanpak in Amsterdam Nieuw-West, Noorda & Co, januari 2014
- MKBA Onderwijs en Jeugdwerkloosheid. Wat levert investeren op, terugkijkend (2008-2012) en vooruit (2014), LPBL in opdracht van de Gemeente Amsterdam, mei 2014
- Evaluatie aanpak Jeugdteam mbo, KBA Nijmegen, Verwey-Jonger en Ecorys, januari 2015
- Vanuit Autisme bekeken, Maatschappelijke businesscase levensbrede aanpak bij Autisme oktober 2015
- Werkwijze voor kosten batenanalyse in het sociaal domein SEO 2016
- Onderzoek naar het maatschappelijk rendement van het programma JongLeren, Pipp advice op verzoek van Graafschap college, november 2020
- Investeren in het MBO - een maatschappelijk belang, LPBA in opdracht van Curio, 2020
- MKBA Regionaal VSV-programma West-Brabant, LPBL oktober 2020

Het literatuuronderzoek heeft input geleverd voor het opstellen van het MKBA format. Ook hebben we indicaties verzameld voor de kwantitatieve vertaling van de inzet en de opbrengsten van de Transitieroute.

3.2 Monitoring loopbanen en casusbeschrijvingen studenten Transitieroute

Vanaf 2019 is in vier regio's (Achterhoek, Arnhem/Nijmegen en Rijnmond) gewerkt aan de uitwerking van de methodiek van de Transitieroute in het mbo. Er zijn begeleidingsinstrumenten ontwikkeld en uitgetest, er is gewerkt aan de versterking van de regionale samenwerking en er is toegewerkt naar een breed overdraagbare Transitieroute aanpak die uit acht stappen bestaat. Parallel aan deze ontwikkeling is door KBA op verschillende momenten en manieren onderzoek gedaan naar de school- en werkloopbanen van de jongeren die bij deze Transitieroute betrokken waren.

- Online enquête 2020 en 2021
In totaal zijn er 88 jongeren geselecteerd door de deelnemende scholen om deel te nemen aan het onderzoek. De meeste jongeren die werden benaderd voor het onderzoek waren bereid om mee te werken. Een aantal jongeren wilde wegens privacy redenen niet meedoen en een aantal jongeren die de opleiding al hadden verlaten waren niet meer traceerbaar. De vragenlijsten zijn afgenomen verdeeld over twee meetmomenten. De eerste meting vond plaats

in het najaar van 2020 en de tweede in het voorjaar van 2021. Tijdens de eerste meting is bij 45 jongeren de vragenlijst afgenomen en tijdens de tweede meting bij 43 jongeren. Deze vragenlijsten zijn telefonisch afgenomen door een onderzoeker van KBA Nijmegen of door persoonlijke begeleiders vanuit de mbo-scholen. In de vragenlijsten wordt ingegaan op de verschillende fases in de transitieroute: (het verloop van) de opleiding, de fase van opleiding naar werk en (ervaringen met) werk. De tweede vragenlijst was hierbij uitgebreider dan de eerste vragenlijst. Zo zijn er tijdens de tweede meting verdiepende vragen over het jongerenperspectief toegevoegd om zo meer inzicht te krijgen in de mate waarin ondersteuning behulpzaam is (geweest), wat helpende en belemmerende factoren zijn in het vinden en behouden van een baan en in jongerenparticipatie. Aanvullend werden nog verdiepende gesprekken en groeps-gesprekken gevoerd met een aantal deelnemende jongeren als input voor een aparte notitie over het jongerenperspectief.³

- Casusbeschrijvingen

Door drie scholen (Graafschapcollege, Rijn IJssel en ROC Nijmegen) zijn de loopbanen van in totaal 119 jongeren in beeld gebracht. Aan de hand van een format werd voor elk van deze jongeren beschreven waarom extra ondersteuning gevraagd werd en welke ondersteuning geboden werd in de overgangsfase tussen opleiding en werk. Ook werd elke jongere een of meerdere keren na het verlaten van de opleiding nagebeld om de ontwikkeling van de loopbaan na afronding van de opleiding in beeld te brengen. Deze casusbeschrijvingen geven op individueel niveau een inkijk in de loopbaanontwikkeling van deze Transitieroute studenten.

3.3 Enquête onder professionals

Om een beeld te krijgen van het perspectief van professionals die werken met jongeren rondom de overgang van opleiding naar werk op de maatschappelijke kosten en baten van extra ondersteuning, zijn professionals benaderd voor een interview met een onderzoeker van KBA Nijmegen.

Via een stuurgroep met vertegenwoordigers vanuit de sociale diensten, werkbedrijven, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen is een lijst met te benaderen contactpersonen opgesteld. De vraag was om in contact te komen met professionals in de regio's Midden-Gelderland, Rijk van Nijmegen en de Achterhoek, die beleidsmatig of operationeel betrokken zijn bij de begeleiding van mbo-jongeren met extra ondersteuningsbehoefte in de overgang van opleiding naar werk. Deze contactpersonen zijn via mail benaderd met een korte toelichting op het doel van het onderzoek. Een aantal benaderde personen gaf aan naar hun beleving onvoldoende zicht te hebben op de specifieke ondersteuning die aan deze jongeren werd geboden en zagen daarom af van een interview. De meeste andere personen hadden wel een aantal vragen over de achtergronden van deze studie, maar waren daarna bereid tot medewerking. Enkele contactpersonen moesten door tijdgebrek afzeggen. Degenen die deelnamen aan het onderzoek werden uitgenodigd voor een Teams-overleg. De meeste gesprekken duurden tussen de 30 en 40 minuten. De interviews werden vooral in maart 2022 afgenomen. De eerste uitkomsten van de interviews werden tussentijds nog gedeeld met de projectgroep. Op basis van hun reacties konden een aantal uitkomsten nog beter worden toegelicht. In totaal hebben er gesprekken plaatsgevonden met 30 respondenten,

3 Kok, M. & Raaijman, J. (2021) *Jongerenperspectief Transitieroute*. Nijmegen: KBA Nijmegen.

waarvan 20 werkzaam waren bij een mbo-instelling, 5 binnen het RBL of het RMC en de overige respondenten van verschillende andere organisaties. 17 van de respondenten hebben in hun werk rechtstreeks te maken met jongeren met een ondersteuningsbehoefte. Functies van deze respondenten zijn bijvoorbeeld medewerker passend onderwijs, loopbaanadviseur, jobcoach of RMC consultant. De overige 13 respondenten zijn meer op beleidsmatige of organisatorische wijze betrokken bij de doelgroep. Functies van deze respondenten zijn bijvoorbeeld manager studentbegeleider, RMC coördinator of projectleider.

4 Uitkomsten onderzoek

De in het vorige hoofdstuk beschreven onderzoeksmethoden hebben we gebruikt om een zo adequaat mogelijk beschrijving te geven van de doelgroepen die betrokken zijn bij de Transitieroute, de interventies die worden toegepast en de opbrengsten. We zoomen hieronder per thema in op deze uitkomsten.

4.1 Doelgroepen: omvang en typering

Om welke mbo- jongeren gaat het nu eigenlijk die moeite hebben met de overgang van opleiding naar werk, en hoe groot is dit probleem nu precies? Zowel kwalitatief als kwantitatief proberen we in deze paragraaf hierop een antwoord te formuleren.

4.1.1 Ondersteuningsbehoefte van jongeren

Een van de uitgangspunten van de Transitieroute is dat de nadruk gelegd zou moeten worden op de kwaliteiten van jongeren, en niet hun beperkingen. Dit uitgangspunt sluit aan op de uitgangspunten van passend onderwijs waar ook meer in mogelijkheden dan in onmogelijkheden wordt gedacht. Consequentie van het loslaten van de labels is dat er geen gereguleerde registratie plaatsvindt van de beperking van deze studenten. Om te achterhalen welke jongeren extra ondersteuning nodig hebben in de overgang van opleiding naar werk, is daarom gekeken naar de registratie van extra ondersteuningstrajecten en zijn hierover aanvullende vragen gesteld aan de jongeren zelf en aan hun begeleiders.

Volgens de professionals

Wanneer we de professionals vragen om de doelgroep te beschrijven, noemen ze vaak toch als eerste de beperking of chronische ziekte van de jongere. Beperkingen en aandoeningen die meerdere keren worden genoemd zijn autismespectrumstoornissen (ASS). Dit sluit aan bij het beeld dat we krijgen vanuit de casusbeschrijvingen van de 119 jongeren: het overgrote deel heeft een gedragsstoornis (ASS, ADHD, ODD, etc.). Andere beperkingen die meerdere keren worden genoemd zijn een taalontwikkelingsstoornis (TOS) of een taalachterstand, multiproblematiek, depressie, faalangst en een licht verstandelijke beperking.

Daarnaast worden zaken genoemd waarmee de jongeren moeite hebben, zoals een gebrek aan zelfredzaamheid, onvoldoende beeld van de eigen mogelijkheden, gebrek aan werknemersvaardigheden, moeite met motivatie, plannen en op tijd komen, moeite met reflecteren en jezelf presenteren, angst om de stap te zetten van opleiding naar werk, een gebrek aan een netwerk, en moeite met het krijgen van kritiek. Uit de online enquête blijkt dat dit vaak redenen zijn om een jongere aan te melden voor de Transitieroute. Andere redenen zijn de beperking of chronische ziekte op zich, of situaties waarbij bijvoorbeeld een stage al eerder niet goed is gegaan.

Wanneer specifiek wordt gevraagd welke extra ondersteuning jongeren nodig hebben worden er verschillende manieren genoemd waarop deze extra ondersteuning kan worden ingevuld:

- Extra uitleg bij de werkzaamheden die op een stage uitgevoerd moeten worden en het afbakken van de taakomschrijvingen

- Het creëren van begrip en het aangeven wat de student nodig heeft bij het stagebedrijf
- Hulp bij opstellen van een CV en sollicitatiebrief, en geven van tips voor het gesprek
- Hulp geven bij het plannen en organiseren van de stage en de opleiding
- Het bieden van structuur en routine
- Het empoweren van de jongere
- Het ondersteunen bij de communicatie richting het stagebedrijf
- Het meekijken naar de toekomst
- Zorgen voor geborgenheid en een veilige omgeving voor de jongere

Volgens de jongeren zelf

In het contact met de jongeren zelf is niet zozeer gevraagd naar de achtergrond van de ondersteuningsbehoefte die de jongeren hebben, maar is gevraagd naar moeilijkheden die ze ervaren bij de overgang van opleiding naar werk en behoeftes die ze daarbij hebben. De jongeren geven hierbij aan dat ze behoefte hebben aan begeleiding op de werkvloer en aanpassingen op de werkvloer, en de mogelijkheid om te wennen aan de overgang van school naar werk. Verder geven veel jongeren aan moeite te hebben met het combineren van school en werk en het aanpassen aan het werkritme. Dit beeld komt dus overeen met het beeld dat door de professionals wordt geschetst.

4.1.2 Niveau en sector

Hoewel de Transitieroute in de eerste instantie bedoeld was voor jongeren van niveau 3 en niveau 4, blijkt uit zowel de ingevulde vragenlijsten door de jongeren als de casusbeschrijvingen van de jongeren door de mbo-instellingen dat de jongeren afkomstig zijn van niveau 2, niveau 3 en niveau 4. Een verklaring hiervoor is dat er op mbo-instellingen vaak één afdeling is die de ondersteuning biedt aan jongeren bij de overgang van opleiding naar werk en dat er daar geen onderscheid wordt gemaakt tussen jongeren op de verschillende niveaus.

Verder komen de jongeren in de Transitieroutes uit alle verschillende sectoren. Wel komt uit zowel de gesprekken met de professionals als de online enquête van de jongeren naar voren dat de meeste studenten uit de sector ICT en creatieve industrie, techniek, of zorg, welzijn en sport komen.

4.1.3 Kwantiteit : Omvang van de doelgroep

In de afgelopen jaren zijn verschillende projecten opgezet en uitgevoerd waarbij jongeren uit de drie regio's extra werden begeleid en ondersteund in hun overgang van opleiding naar werk. Afhankelijk van welke jongeren in welke projectperiodes we meetellen, gaat het naar schatting om een groep tussen de 200 en 250 jongeren in de afgelopen drie jaar.

Wanneer we zicht proberen te krijgen op de totale populatie mbo-jongeren die gebaat zou kunnen zijn bij extra ondersteuning en begeleiding gedurende deze overgangsfase, dan moeten we verschillende informatiebronnen met elkaar combineren om hierover een goede inschatting te kunnen maken.

De Transitieroute richt zich in principe op alle mbo-niveaus, maar met speciale aandacht voor de opleidingsniveaus 3 en 4. Voor de drie betrokken mbo instellingen geldt dat ongeveer 75- 80% van de studentpopulatie een opleiding volgt op niveau 3 of 4. In totaal gaat het daarbij over ruim 25.000 studenten in het afgelopen schooljaar. Welke van deze studenten extra Ondersteuningsbehoefte hebben, wordt niet vastgelegd in de studentdossiers. Indicatief kunnen we hier echter

wel het nodige over zeggen, vanuit de JOB monitor, vsv cijfers en de aantallen studenten waarbij een bijlage bij de onderwijsovereenkomst wordt opgesteld.

- Aantal studenten met leerproblemen of beperkingen:

In de Job Monitor van 2020 is aan de studenten gevraagd of ze een van de volgende leerproblemen, beperkingen of blijvende ziektes hebben:

- Gedragsproblemen (bijv. ADHD, ADD of concentratieproblemen)
- Autisme
- Dyslexie of dyscalculie
- Een blijvende ziekte of aandoening (zoals migraine, eczeem, epilepsie of diabetes)
- Een psychische aandoening (zoals een depressie, angststoornis of een eetstoornis)
- Een beperking in beweging (bijvoorbeeld niet goed kunnen lopen)
- Een functionele beperking (dit is een beperking die het dagelijkse leven moeilijker maakt, bijvoorbeeld stotteren, blind zijn, doof zijn)
- Een andere beperking of ziekte.

Een derde van de studenten gaf aan één of meerdere leerproblemen, beperkingen of blijvende ziektes te hebben. Sinds 2010 schommelt dit percentage tussen 30 en 40 procent van de studenten. Voor de drie betrokken mbo- instellingen zou dat betekenen dat er tussen de 7.500 en 10.000 jongeren zijn die aan deze criteria voldoen.

- Aantal schooluitvallers:

Landelijk volgden in 2020-2021 406.659 onderwijs aan een mbo instelling. Hiervan zijn 20.097 vsv'er (4,94 procent). Voor de opleidingsniveaus 3 en 4 liggen deze percentages lager, (respectievelijk 4,16 procent voor niveau 3 en 3,29% voor niveau 4). In totaal betreft het voor de drie Gelderse regio's om 8.749 schoolverlaters niveau 3 of 4 (Duo cijfers 2020).

MBO niveau	Landelijk VSV percentage	VSV percentage Nijmegen	VSV percentage Arnhem	VSV percentage Achterhoek
Mbo niveau 3	4,16	4,45	3,42	2,35
Mbo niveau 4	3,29	3,25	3,61	2,25

- Aantal zorgleerlingen met een bijlage bij de onderwijsovereenkomst

Bij studenten waarbij bij aanmelding op het mbo wordt vastgesteld dat er extra ondersteuning nodig zou kunnen zijn, wordt vaak een bijlage bij de onderwijsovereenkomst opgesteld, waarin individuele ondersteuningsafspraken worden vastgelegd. Op basis van landelijk onderzoek onder opleidingsmanagers en zorgcoördinatoren kan helaas geen betrouwbaar beeld worden gegeven van het werkelijk aantal opgestelde bijlages. Ruim een derde van de opleidingsmanagers weet geen aantal te noemen voor zijn opleidingsteam. Kijken we echter naar de enquêtes binnen opleidingsteams die zowel door de zorgcoördinator als de opleidingsmanager zijn ingevuld, is het gemiddelde percentage leerlingen met een bijlage bij de onderwijsovereenkomst gemiddeld 11 procent. Door deze dubbele check lijkt dit percentage het meest betrouwbaar.

Voor de regio's Midden Gelderland, Rijk van Nijmegen en Achterhoek zou dat betekenen dat ongeveer 2.750 studenten al bij aanvang van hun mbo opleiding in beeld komen omdat zij een aanvullende ondersteuningsbehoefte hebben.

- **Aantal jongeren met ondersteuningsbehoefte volgens de professionals**

Om zicht te krijgen op de omvang van de doelgroep jongeren die gebaat zou kunnen zijn bij een Transitieroute, is ook aan professionals die betrokken zijn bij deze groep gevraagd naar hun inschatting. De respondenten uit het onderzoek geven ook slechts indicaties over de totale omvang van de groep studenten die gebaat zou kunnen zijn bij extra ondersteuning in de overgang van opleiding naar werk. Deels komt dat overeen met het bovenstaande waaruit blijkt dat er ook landelijk weinig cijfers hierover beschikbaar zijn. Maar een belangrijke reden is ook dat de aandacht voor deze doelgroep nog maar van recente aard is. De Transitieroute is opgezet als een ontwikkelproject met beperkte studentenaantallen. Ook de meer recente extra inspanningen onder invloed van de NPO middelen worden vooral projectmatig ingezet. Dat betekent dat op dit moment niet op basis van ervaringen kan worden aangegeven hoe groot de groep studenten is die gebaat zouden kunnen zijn bij extra ondersteuning in de overgang van opleiding naar werk.

De inschattingen die desalniettemin gemaakt worden sluiten aan op het landelijke beeld en de landelijke kengetallen. In de Achterhoek wordt aangegeven dat een derde van alle studenten op de een of andere manier in beeld is bij het Loopbaanplein. Dat sluit goed aan op de algemene indicaties uit andere onderzoeken waaruit blijkt dat tussen de 30 en 40% te maken heeft met leerproblemen of ziektes. In Arnhem wordt aangegeven dat ongeveer 1400 tot 1500 studenten baat zouden kunnen hebben bij extra ondersteuning in de overgang naar werk. Dat is iets meer dan 11% van de totale populatie en sluit ook aan bij de inschattingen van het percentage jongeren met een bijlage bij de onderwijsovereenkomst. Ook de inschatting die een van de ondervraagde opleidingsbedrijven maakt, sluit aan bij de landelijke inschattingen. Dit opleidingsbedrijf hanteert als maatstaf de zogeheten 80-20 regel. Dat betekent in dit geval dat ongeveer 80% van alle studenten zonder specifieke ondersteuning relatief soepel de opleiding volgt en daarna ook werk vindt. De overige 20% vraagt extra ondersteuning en begeleiding, waarvan 5% echt intensief.

- **Conclusie: Aantal mbo- jongeren met ondersteuningsbehoefte**

Op basis van landelijke onderzoeken, cijfers en aannames en regionale inschattingen kunnen we aannemen dat ongeveer een derde van de totale populatie van mbo studenten in de drie regio's op de een of andere manier te maken heeft met leerproblemen of beperkingen. Dat betekent echter niet dat deze groep allemaal behoefte heeft aan extra ondersteuning en begeleiding in de overgang van opleiding naar werk. Bij ongeveer 11% van alle studenten (2.750 jongeren) wordt al bij aanmelding vastgesteld dat er extra ondersteuning nodig is. Een deel van de ondersteuningsbehoefte wordt pas in een later stadium van de opleiding duidelijk, bijvoorbeeld op het moment dat de stageperiode aanbreekt. Dat betekent dat in totaal naar schatting ongeveer 15% van alle jongeren (3.750 jongeren) behoefte heeft aan enige ondersteuning bij de overgang van opleiding naar werk. En voor ongeveer 5% van de populatie (1250 jongeren) geldt dat deze extra ondersteuning vraagt om intensieve en structurele additionele begeleiding in hun overgang van opleiding naar werk.

4.2 Functionarissen en hun werkzaamheden

Zoals beschreven, wordt in de casusbeschrijvingen van de 119 jongeren bij de overgang van opleiding naar werk niet gekeken naar welke ondersteuning in welke fase van de Transitieroute wordt geboden, maar wordt gekeken welke functionarissen betrokken zijn bij het proces van een jongere en naar wat deze functionarissen voor taken uitvoeren.

Uit de casusbeschrijvingen blijkt dat er in alle gevallen meerdere betrokkenen zijn bij het traject van een student. Meerdere mensen, maar ook meerdere organisaties werken dus met elkaar samen om de jongere te ondersteunen bij de overgang van opleiding naar werk.

- In vrijwel alle gevallen is er een studieloopbaanbegeleider betrokken. Voor een groot deel van de jongeren is dit de persoon geweest die ze hebben aangemeld voor de Transitieroute. In sommige gevallen voerde de studieloopbaanbegeleider ook gesprekken met de studenten.
- Een andere functionaris die in veel gevallen betrokken is, is de BPV-begeleider. Deze biedt over het algemeen intensere begeleiding, door bijvoorbeeld mee te zoeken naar een passende stageplek of het voeren van voortgangsgesprekken over de stage. Ook zijn er BPV-begeleiders die de studenten aanmelden voor de Transitieroute. Als resultaat van deze ondersteuning wordt vaak aangegeven dat er een stageplek gevonden is voor de student of zelfs dat de student de stage positief heeft afgerond.
- Vaak is er ook een medewerker passend onderwijs betrokken bij het traject van de jongere. Deze voert onder andere coachingsgesprekken met de jongere. Net als uit de gesprekken met de professionals blijkt ook hier dat het moeilijk is om een algemeen beeld te schetsen van de frequentie van dergelijke gesprekken. In sommige gevallen vindt er elke week een coachingsgesprek plaats, gedurende de gehele schoolcarrière van een student, en in andere gevallen vindt er een keer per maand een gesprek plaats.
- In sommige gevallen is er een jobfinder van een werkbedrijf, een jobcoach of een trajectbegeleider betrokken. Deze helpen bijvoorbeeld met het formuleren van de ondersteuningsbehoefte, bemiddelen in het vinden van een passende stageplek, of voeren gesprekken over bijvoorbeeld belasting op de stageplek of de duidelijkheid van stageopdrachten.
- Tenslotte is er de werkplekbegeleider van het stagebedrijf of het bedrijf waar de jongere een arbeidscontract heeft. Het betreft hier in de meeste gevallen vormen van informele begeleiding. In de projecten die zijn uitgevoerd blijkt er bij bedrijven behoefte aan goede informatie vooral (verwachtingsmanagement) en ook wordt belangrijk gevonden dat er een duidelijk aanspreekpunt is binnen de school of de gemeente. Goede ervaring is opgedaan met de zogenaamde Harrie-training, waarmee collega's handvatten krijgen om samen te werken met een stagiair of nieuwe werknemers met een ASS achtergrond. Er blijkt behoefte te zijn aan praktische tips en tools om makkelijker aan elkaar te kunnen werken. Tenslotte hebben bedrijven te maken met een groot aantal regelingen en ook subsidiemogelijkheden wanneer ze jongeren met ondersteuningsbehoefte begeleiden en/of een dienstverband aanbieden. In onder meer de Achterhoek wordt het bedrijf hierbij extra ontzorgd, zodat de administratieve last binnen de perken blijft.

4.3 Interventies in de TR: ondersteuning per fase in de overgang van opleiding naar werk

We beschrijven hier per fase welke interventies worden gebruikt, door wie en in welke mate. We baseren ons hierbij op de uitkomsten van zowel de literatuur, de monitor als de enquêtes onder professionals en studenten.

De interventies

Een belangrijke vraag in het onderzoek betrof de soort en de intensiteit van de ondersteuning die aan de jongeren wordt geboden. In de gesprekken met de professionals hebben we daarvoor onderscheid gemaakt tussen de ondersteuning die de professionals bieden in de verschillende

fasen in de overgang van opleiding naar werk. We onderscheiden drie hoofdfasen die in de volgende paragrafen worden besproken:

- a. De periode op school (paragraaf 4.2.1)
- b. De periode rondom de laatste stage en de afronding van de opleiding en de overgang naar werk (paragraaf 4.2.2)
- c. De periode op weg naar duurzaam werk (paragraaf 4.2.3)

We beschrijven per interventie het beeld vanuit het perspectief van degenen die betrokken zijn bij de rechtstreekse begeleiding en ondersteuning aan deze jongeren en daarnaast geven we aan hoe de overige professionals, die meer beleidsmatig betrokken zijn, hierover denken. Elke paragraaf sluiten we af met enkele conclusies. In de interviews is niet alleen gevraagd naar kwantitatieve informatie over deze interventies, maar ook ingezoomd op de kwalitatieve toelichtingen. Over beide type opbrengsten rapporteren we. We sluiten af met een afsluitende paragraaf waarin we de belangrijkste bevindingen op een rij zetten (paragraaf 4.2.4).

4.3.1 Interventies tijdens de periode op school

- Beeld vanuit de professionals

10 van de 30 professionals zijn rechtstreeks betrokken bij additionele ondersteuning van de jongere tijdens de periode op school. Zij hebben onder andere de functie van medewerker passend onderwijs, loopbaanadviseur, BPV coördinator, SLB'er, decaan, trajectbegeleider en RMC consultant. Daarnaast is gesproken met professionals die meer beleidsmatig betrokken zijn. Het betreft hier bijvoorbeeld een directeur passend onderwijs, een manager van het loopbaanplein of een RMC coördinator.

In principe is al het onderwijzend personeel betrokken bij de ondersteuning en begeleiding van studenten. Bijvoorbeeld bij het Rijn IJssel wordt gewerkt met een integrale begeleidingssystematiek waarbij elke docent ook een rol kan spelen in additionele ondersteuning als een student dat nodig heeft.

De betrokken managers hebben aangegeven hoeveel formatieruimte structureel beschikbaar is, en hoeveel extra ruimte er extra is dank zij verschillende projectsubsidies. Deze additionele ondersteuning richt zich overigens vooral op de periode op school. De extra ondersteuning tijdens de stage en rondom de afronding van de opleiding, wordt door de scholen meer projectmatig ingevuld en meer in samenwerking met gemeenten en andere arbeidsmarktpartners. Bij de ondersteuning op weg naar duurzaam werk zijn over de hele linie nog weinig afspraken gemaakt.

De additionele ondersteuning gedurende de periode op school verschilt per regio. In de ene regio wordt gewerkt met ongeveer 1 fte inzet per 500 studenten voor een breed takenpakket waarin ook de aanpak VSV bijvoorbeeld bij is ondergebracht en algemene loopbaan begeleiding en ondersteuning. In de andere regio wordt gerekend met ongeveer 1 fte per 1000 studenten voor een wat smaller pakket. De extra loopbaanondersteuning die gericht is op een soepelere overgang van opleiding naar werk is in deze fase, zo blijkt, in belangrijke mate geïntegreerd in de bredere aanpak passend onderwijs.

Wanneer we meer inhoudelijk kijken naar de invulling van deze interventies, dan ontstaat een gedifferentieerd beeld. Een van de interventies die de professionals toepassen is het vergroten van bewustzijn onder jongeren over de mogelijkheden tot het verkrijgen van extra ondersteuning. Daarnaast zijn de professionals betrokken bij de selectie en intake van de studenten. Tijdens

deze gesprekken vindt vaak vraagarticulatie plaats: de professional kijkt samen met de student wat de student precies nodig heeft om de opleiding op een positieve manier te volgen en af te ronden. Vervolgens wordt er gekeken naar welke ondersteuningsmogelijkheden er zijn om aan te sluiten bij de behoefte van de student. Verder bieden de professionals ook daadwerkelijk zelf ondersteuning aan de jongere. Dit is met name in de vorm van korte gesprekjes of een aantal keer een langer gesprek.

Opvallend is dat de professionals die direct bij de begeleiding van deze studenten betrokken zijn het moeilijk vinden om aan te geven hoeveel tijd ze precies aan bepaalde activiteiten kwijt zijn. Uit de gesprekken blijkt dat de ondersteuning vaak maatwerk is en dat er grote verschillen zijn in de frequentie en duur van bepaalde ondersteuningsvormen. Daarnaast worden bijvoorbeeld het aantal besteedde uren per jongere niet bijgehouden. Er is dus weinig tot geen zicht op de precieze tijdsinvestering van professionals in de jongeren met extra ondersteuningsbehoefte.

- **Beeld vanuit de jongeren zelf**

Uit de online enquête van de jongeren uit de transitieroute in 2020 - 2021 blijkt dat zo'n 95 procent van de jongeren extra ondersteuning krijgt tijdens de opleiding. Deze ondersteuning komt grotendeels van de mentor, stagebegeleider, ambulant- of trajectbegeleider of de begeleider passend onderwijs. Deze ondersteuning is meestal gericht op de eigen ontwikkeling van de jongere of op het behalen van de diploma en in mindere mate op het doorgroeien naar een baan. De extra begeleiding bij het behalen van de diploma wordt door een groot deel van de studenten als erg nuttig ervaren. Wel geven de meeste studenten aan dat ze ook juist behoefte hebben aan ondersteuning bij het doorgroeien naar een baan.

De informatie vanuit de casusbeschrijvingen van de jongeren in 2021 – 2022 is minder gefaseerd, wat betekent dat er in mindere mate bekend is welke ondersteuning in welke fase aan de jongeren is geboden.

Conclusies interventies gedurende de periode op school

In het basismodel dat is opgesteld op basis van literatuuronderzoek zijn aannames opgenomen over de kosten per interventie. Deze aannames zijn per interventie opgenomen in de tabellen onder aan elke paragraaf. Waar mogelijk zijn deze aannames verder kwalitatief gespecificeerd en kwantitatief aangescherpt.

De additionele ondersteuning van studenten in de periode dat zij nog op school verblijven, wordt geboden gedurende de reguliere lessen en de lessen over burgerschapsvorming en lob. De jongeren die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen over het algemeen in deze lessen ook extra aandacht. Daarnaast betreft het de groep zogenoemde 'zorg' studenten, die additionele coaching en begeleiding krijgen. Afhankelijk van het type ondersteuningsvraag gaat het hier om enkele korte gesprekken tot wekelijkse ondersteuning op maat.

Typering additionele ondersteuning tijdens de opleiding			
		Aannames op basis van interviews en literatuur	
		gemiddeld	typering
1	Student met vraag/ Bewustwording		beperkt
2	Aanmelding	1-3 uur	Bij aanmelding opleiding (zorgleerling) of tussentijds
3	Vraagarticulatie	1-3 uur	Wat is nodig om de opleiding en de stage af te kunnen ronden. Soms geïntegreerd met LOB begeleiding
4	Individuele ondersteuning	2-6 uur	Maatwerk (wekelijks of maandelijks, tussen 5 en 30 minuten) Geïntegreerd tijdens lessen burgerschap
	Totaal	4-12 uur	

4.3.2 Interventies rondom de (eind)stage en de afronding van de opleiding

De stage is in de overgang van opleiding naar werk een belangrijke fase. De jongere wordt voor het eerst geconfronteerd met de arbeidsmarkt en de daarbij horende manier van werken. De BPV, maakt onderdeel uit van het mbo-curriculum maar is tegelijkertijd markeert het, zeker voor wat betreft de eindstage, het begin van de overgang van de beroepsopleiding naar de arbeidsmarkt. De grote overgang van de relatief beschermde schoolomgeving naar de buitenwereld leidt, zo blijkt, voor een aanzienlijke groep jongeren tot problemen. Extra begeleiding en ondersteuning is juist in deze fase voor kwetsbare jongeren van groot belang.

In deze paragraaf bespreken we hoe jongeren zelf en hoe hun begeleiders deze fase ervaren en in welke mate en op welke wijze ondersteuning wordt geboden.

- **Beeld vanuit de professionals**

9 van de 30 professionals zijn betrokken bij de ondersteuning van jongeren bij de (eind)stage. Zij hebben verschillende functies, waaronder medewerker passend onderwijs, BPV coördinator, SLB'er en consulent arbeid.

Professionals zijn veel bezig met het zoeken naar geschikte stageplaatsen en het matchen van studenten aan stageplaatsen. De tijdsinvestering is ook hier maatwerk: voor sommige studenten hoeft er alleen een telefoontje gepleegd te worden met een stagebedrijf, maar voor andere studenten zijn meerdere gesprekken nodig. Naast het zoeken naar stageplaatsen en het matchen van de studenten aan stageplaatsen bieden de professionals ook op verschillende manieren begeleiding bij het stagetraject van de studenten. Deze begeleiding kan bijvoorbeeld zijn dat de professional mee gaat naar het kennismakingsgesprek van de student bij het stagebedrijf en dat de professional bij dit kennismakingsgesprek uitlegt wat de ondersteuningsbehoefte van de jongere precies is. Ook kunnen de jongeren begeleid worden bij opdrachten die ze vanuit de stage moeten maken. Daarnaast onderhouden de professionals vaak contact met de jongere tijdens de stageperiode, bijvoorbeeld door eens in de zoveel tijd een gesprek in te plannen, of door via Whatsapp in contact te blijven. Soms wordt er een Whatsapp groep aangemaakt met zowel de student als de stagebegeleider, zodat de lijntjes tussen de verschillende partijen kort zijn. De professionals fungeren ook vaak als aanspreekpunt voor het stagebedrijf. De stagebedrijven kunnen dan contact opnemen met de professional als ze vragen hebben over de ondersteuningsbehoefte, of als iets bijvoorbeeld niet naar wens verloopt. Ten slotte zijn een aantal van de

professionals ook betrokken bij de afronding van de stage, bijvoorbeeld door mee te gaan naar eindgesprekken.

De tijd die aan al deze verschillende interventies wordt besteed, wisselt van persoon tot persoon. De respondenten geven aan dat te strakke richtlijnen niet aansluiten bij de wens zo goed mogelijk in te kunnen spelen op elke individuele student. Indicaties over de inzet worden in algemene termen gegeven. Daarbij wordt aangegeven dat 80% van alle stagiaires min of meer zonder problemen de stageperiode doorkomt. 15% heeft af en toe behoefte aan enige vorm van ondersteuning en de overige 5% vraagt een meer structurele aanpak. Deze laatste groep vraagt de grootste tijdsinvestering.

Daarnaast speelt mee dat bij de begeleiding rondom de stage meestal meerdere professionals betrokken zijn, zowel vanuit het bedrijf (de begeleider op de werkplek), als binnen de school (de BPV- begeleider en/of de zorgmedewerker). In sommige gevallen komt hier ook nog een aparte jobcoach bij. De betrokken professionals geven aan dat dit gegeven vraagt om goede communicatie en afstemming, maar dat dit niet altijd vanzelfsprekend is. De indruk bestaat dat hier nog winst te boeken valt.

De managers die we over dit onderwerp hebben gesproken benadrukken het belang van de stageperiode als opmaat naar een goede start op de arbeidsmarkt. De drie regio's investeren ook alle drie in extra begeleiding en ondersteuning in deze fase via jobcoaching of een jobfinder. De taken van deze professionals verschillen per regio enigszins waardoor ze niet een op een met elkaar vergelijkbaar zijn. Het gaat daarbij onder meer over het moment dat deze coach betrokken wordt en over de mate waarin de begeleiding wordt gecontinueerd tot en met de begeleiding naar een baan na afloop van de opleiding. Ook zijn er verschillen in de mate waarin naast deze coach ook anderen betrokken zijn bij de begeleiding van studenten rondom de stage. De inzet die geboden wordt verschilt van regio tot regio. De drie jobcoaches in de regio Arnhem zijn actief vanaf september 2021 en ondersteunen nu 87 jongeren. De verwachting is dat dit doorgroeit naar 120 jongeren. In de Achterhoek begeleiden de 3 jobcoaches zo'n 60 jongeren. Additioneel worden nog zo'n 30 jongeren door de consultants vanuit het werkplein begeleidt. In Nijmegen begeleidt de Jobfinder ongeveer 25 jongeren.

Opvallend is dat de inzet van deze jobcoaches en jobfinders vooral uit projectgelden wordt gefinancierd.

- **Beeld vanuit de jongeren**

Uit de enquête onder jongeren blijkt dat het grootste deel extra ondersteuning ontvangt tijdens de stageperiode. Bijna alle jongeren krijgen additionele ondersteuning vanuit de school, maar een groot deel ontvangt ook additionele ondersteuning vanuit het bedrijf waar ze stagelopen.

Uit de online enquête van de jongeren in 2020 – 2021 blijkt het volgende: zo'n 80 procent van de jongeren geeft aan ondersteuning te krijgen bij de overgang van opleiding naar werk. De ondersteuning die er wordt geboden wordt in de meeste gevallen geboden vanuit de school van de jongere. Zo krijgen veel jongeren begeleiding van mentor of een begeleider passend onderwijs of ambulante- of trajectbegeleider van de school. Een deel van de jongeren krijgt ook ondersteuning van een jobcoach. De ondersteuning die de jongeren in deze fase krijgen is met name gericht op het doorgroeien naar een baan of op de eigen ontwikkeling van de jongere.

Uit de casusbeschrijvingen van de 119 jongeren in 2021 - 2022 blijkt dat ruim de helft (53%) aan het einde van hun opleiding ook daadwerkelijk hun diploma heeft behaald. 38% heeft de opleiding nog niet afgerond. 8% is van school gegaan zonder diploma.

Van alle 119 jongeren zijn inmiddels 47 jongeren aan het werk, dat is 39% van het totaal aantal transitieroute jongeren die in beeld zijn gebracht en maar liefst 65% van alle transitieroute jongeren die de opleiding nu al hebben afgerond.

Conclusies interventies rondom de stage en de overgang naar werk

Samenvattend zien we dat ook de ondersteuning rondom de stage vaak maatwerk is. Extra ondersteuning begint al bij het zoeken naar geschikte stageplaatsen, en een goede communicatie met de stagiair, het stagebedrijf, de jobcoach en de school. Duidelijk wordt dat effectieve ondersteuning zich niet alleen op de stagiair, maar ook op het stagebedrijf zou moeten richten.

De extra ondersteuning in deze periode wordt vaak vanuit -tijdelijke- projectmiddelen gefinancierd. Deze additionele financiering richt zich nu op een relatief beperkt aantal jongeren, hoewel meer jongeren wellicht gebaat zouden zijn bij extra ondersteuning in deze cruciale fase in de overgang van opleiding naar werk.

Typering additionele ondersteuning rondom de stage en de afronding van de opleiding			
Aanname op basis van interviews en literatuur			
	Activiteit	Gemiddeld	Typering
1	Werving stagebedrijven	0,5 tot 2 uur	De school beschikt vaak over een vaste, gestaag groeiende groep geschikte stagebedrijven.
2	Match tussen student en bedrijf	0,5 tot 3 uur	Soms volstaat 1 telefoontje, soms zijn meerdere gesprekken nodig
3	Additionele begeleiding	2 tot 12 uur	Door bpv-begeleider, coach en bedrijf. Maatwerk en onderlinge afstemming zijn hier cruciaal
4	Voortgang bewaking		Vindt plaats gedurende begeleidingsgesprekken. Geen vaste monitor
5	Ontzorgen stagebedrijf	0,5 tot 1 uur	Informatie en communicatie over de stagiair, over regels en mogelijke vergoedingen
6	Eindgesprek	1 tot 2 uur	Aandacht voor arbeidsmarkt mogelijkheden na afloop van de stage
7	Afronding opleiding	0	Regulier binnen de school
	Totaal	4 tot 20 uur	

4.3.3 Interventies op weg naar duurzaam werk

Het eind van de opleiding betekent niet automatisch het begin van een werkzaam bestaan. Ondanks de grote arbeidsmarktkansen voor mbo-gediplomeerden weten niet alle jongeren dit diploma direct te verzilveren. Zij kunnen hierbij extra ondersteuning gebruiken. Bovendien verdwijnt deze ondersteuningsvraag niet automatisch wanneer eenmaal werk gevonden is. De weg naar een passende en duurzame arbeidsplaats met voldoende ontwikkelingsperspectief is voor veel van deze jongeren lang en maar mondjesmaat te realiseren.

De ondersteuning die gedurende deze periode wordt geboden wordt in deze paragraaf nader beschreven.

- **Beeld vanuit de begeleiders**

11 van de 30 professionals zijn betrokken bij de ondersteuning bij de overgang van opleiding naar werk. Zij hebben onder andere de functie van medewerker passend onderwijs, BPV coördinator, medewerker Werkbedrijf, RMC consulent, RBL consulent en jobcoach.

Soms zijn professionals aanwezig bij een eindgesprek met de jongere vanuit de opleiding. Daarna wordt vaak een persoonlijk ontwikkelingsplan opgesteld. Dit gaat vaak niet via een officieel format. In een gesprek wordt er een plan van aanpak gemaakt vanuit de huidige situatie naar de gewenste situatie. Daarnaast zijn professionals ook vaak betrokken bij het maken van afspraken met gemeenten en bedrijven over de overdracht van jongeren. Deze betrokkenheid is met name in de vorm van doorverwijzen naar instanties en contact leggen met instanties. De jobcoaches geven hierbij aan dat zij zich hiermee bezig houden, maar dat het voor hen niet duidelijk is wie hiervoor verantwoordelijk is. Naast deze ondersteuning, wordt er ook ondersteuning geboden bij het verkrijgen van een baan. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door te helpen met het opstellen van een cv en een sollicitatiebrief. Ook worden er competenties in beeld gebracht, waardoor de jongere meer zelfinzicht krijgt. Daarnaast wordt er ondersteuning geboden bij het behouden van een baan. De professional onderhoudt dan bijvoorbeeld contact met het bedrijf over hoe het gaat met de jongere en zijn/haar functioneren, en voert gesprekken met de jongere. Dergelijke gesprekken vinden zowel face-to-face als telefonisch plaats, maar er wordt ook veel gewerkt met Whatsapp.

In de fase dat een jongere al een baan heeft wordt in voorkomende gevallen met de jongere meegekeken naar ontwikkelingsmogelijkheden binnen de eerste baan. Er wordt dan gekeken of er bijvoorbeeld doorgroeimogelijkheden zijn binnen het bedrijf. Ook wordt er begeleiding geboden bij het behouden van de baan. De professionals zijn dan bijvoorbeeld aanwezig bij evaluatiegesprekken of ze kijken mee hoe het op de werkvloer met de jongere gaat.

Daarnaast wordt ook ondersteuning geboden aan de bedrijven waar deze jongeren werken. Bedrijven worden voorzien voor informatie over verschillende regelingen die gelden wanneer een bedrijf iemand met een extra ondersteuningsbehoefte aanneemt.

Landelijk ligt er een opdracht om laagopgeleide jongeren in kwetsbare posities te ondersteunen in de overgang van opleiding naar een vervolg. Het betreft hier onder meer voortijdig schoolverlaters, jongeren zonder startkwalificatie en werkzoekenden waarvan landelijk en ook regionaal de nodige kengetallen worden bijgehouden. In de Achterhoek, en nu ook in de regio's Arnhem en Nijmegen worden nu additioneel alle jongeren die de mbo-opleiding verlaten, actief benaderd om te achterhalen of ze al werk hebben, een vervolgopleiding zijn gestart en of ze nog extra ondersteuning kunnen gebruiken.

Goed zicht op waar de jongeren na hun opleiding terecht komen is volgens de respondenten een goede eerste stap om te kunnen bepalen waar extra ondersteuning nodig is en geboden kan worden.

- **Beeld vanuit de jongeren zelf**

Uit de online enquête in 2020 – 2021 onder jongeren die aan het werk zijn blijkt dat zo'n veertig procent van de jongeren extra ondersteuning of begeleiding krijgt bij hun werk. Deze ondersteuning komt veelal van de leidinggevende of collega's op het werk. Een enkeling ontvangt deze ondersteuning van een jobcoach of ambulante- of trajectbegeleider. Alle jongeren ervaren de ondersteuning als helpend en zo'n dertig procent van de werkende jongeren geeft aan behoefte te hebben aan deze extra ondersteuning. De behoefte ligt met name bij ondersteuning gericht op de eigen ontwikkeling en minder gericht begeleiding/ondersteuning tijdens het werk en het doorgroeien in het werk. De jongeren zouden de ondersteuning het liefst ontvangen van collega's of

de leidinggevende op werk en hebben minder behoefte aan een externe jobcoach of ondersteuning vanuit het eigen netwerk.

Vanuit de informatie uit de casusbeschrijvingen blijkt dat we van 70 van de in totaal 119 jongeren van het ROC Nijmegen Rijn IJssel en het Graafschap College weten hoe het ze na 3 maanden na het afronden van de opleiding vergaat. Hieruit blijkt een wisselend beeld: een deel van de jongeren is aan het werk is tevreden met het werk dat ze hebben. Een ander deel is aan het studeren of volgt een ontwikkeltraject. Het grootste deel van de jongeren ontvangt hierbij nog ondersteuning, maar drie van de jongeren hadden hier geen behoefte meer aan. De jongeren die nog wel ondersteuning ontvangen, krijgen deze ondersteuning van de Gemeente of van een jobcoach. Het grootste deel is tevreden met de ondersteuning en bijna alle studenten kijken positief terug op de ondersteuning die ze hebben ontvangen. Hiervoor worden verschillende redenen gegeven. Meerdere studenten geven aan dat door de ondersteuning de stage goed is afgerond en ze een diploma hebben behaald, of dat ze snel werk hebben gevonden wat ook goed uitvoerbaar is. Anderen geven aan dat ze het fijn vonden dat ze voelden dat er hulp beschikbaar was en dat ze hier op terug konden vallen.

Conclusies interventies rondom de afronding van de opleiding

Ook in deze fase blijkt de ondersteuning echt maatwerk te zijn en wordt er vrijwel niet bijgehouden hoeveel tijd er aan welke jongere wordt besteed. De inzet is nu vooral gericht op casusoverleg en het inventariseren waar de jongere na de opleiding terecht is gekomen. De additionele ondersteuning die jongeren krijgen op weg naar duurzaam werk wordt nu vooral ingezet voor de JIKP doelgroep. Daarnaast bieden verschillende jobcoaches/jobfinders/begeleiders wel incidenteel nog langere tijd nazorg op maat aan ander mbo-jongeren die dit nodig hebben.

In de drie regio's wordt -zij het met tijdelijke middelen- extra ingezet om in beeld te brengen waar jongeren terecht komen nadat ze de opleiding hebben verlaten. De aanpak in de regio's verschilt, de informatie die wordt opgehaald is nog beperkt en verschilt per regio. Toch is dit een belangrijke aanzet om inzicht te kunnen verkrijgen in het succes van de geboden ondersteuning aan deze doelgroep en te kunnen bepalen voor welke jongeren wellicht nog extra inzet nodig is.

Het bieden van gerichte ondersteuning naar duurzaam werk gebeurt nu nog op beperkte schaal.

Typering additionele ondersteuning rondom overgang naar werk en duurzaam werk			
Aanname op basis van interviews en literatuur			
		Gemiddeld	Typering
1	Casusoverleg en warme overdracht	0 tot 1 uur	Afstemming tussen school, gemeente, sociale dienst, UWV over continuering van de ondersteuning
2	Persoonlijk ontwikkelplan	0 tot 1 uur	Overzicht kwaliteiten en specifieke ondersteuningsbehoeften. Eigendom van de jongere zelf.
3	Nabellen en monitor	0 tot 0,5 uur	Na verlaten van de opleiding worden jongeren een of meerdere malen na-gebeld om te horen of ze werk hebben, een opleiding volgen en of ze ondersteuning nodig hebben.
4	Hulp bij vinden van werk	0 tot 3 uur	
5	Extra training en nascholing	0 tot 20 uur	Voorbeelden zijn sollicitatietrainingen en nascholing-vouchers.
6	Extra coaching en begeleiding	0 tot 20 uur	Informatie en communicatie over regels en mogelijke vergoedingen
	Totaal	0 tot 45,5 uur	

5 Opbrengsten: Directe opbrengsten en lange termijn outcome

5.1 Rechtstreekse effecten en lange termijn outcome

Zoals eerder aangegeven hebben de professionals weinig zicht op de kwantitatieve elementen uit de interventies. Datzelfde geldt voor de effecten van deze interventies. Hierbij spelen een aantal factoren een rol. Allereerst wordt pas sinds enkele jaren in deze drie regio's specifiek aandacht geschonken aan deze mbo-jongeren met extra begeleidingsbehoefte. Tot nu toe betreft het ook slechts kleine aantallen jongeren waarbij ook de vorm van ondersteuning nog erg verschillend wordt ingevuld. Ook speelt mee dat er geen formele afspraken zijn gemaakt om deze jongeren te monitoren. Regio's weten daarom niet precies over welke jongeren het gaat, weten niet welke ondersteuning ze precies hebben gekregen en weten ook niet waar deze jongeren na hun opleiding terecht zijn gekomen. Dit heeft onder meer te maken met het gegeven dat er veel verschillende professionals, organisaties en instanties betrokken zijn bij de begeleiding van de jongeren. De betrokken mensen en organisaties weten van elkaar niet precies wat zij doen en het is vanwege het vigerende privacy beleid ook niet altijd eenvoudig om gegevens over deze jongeren uit te wisselen. Ook hierdoor heeft iedereen maar een gedeeltelijk beeld van de effecten van de interventies.

Ondanks het feit dat in toenemende mate regionale partners in Midden Gelderland, Rijk van Nijmegen en de Achterhoek aangeven belang te hechten aan goede ondersteuning bij de overgang van opleiding naar werk aan alle jongeren die hieraan behoefte hebben, ontbreekt het hen aan adequate sturingsinformatie.

Dit onderzoek bevestigt dit beeld, maar maakt tegelijkertijd duidelijk dat de professionals die beleidsmatig en uitvoerend betrokken zijn bij de begeleiding van deze jongeren, wel inhoudelijk een kwalitatieve inschatting kunnen maken van de effecten die deze extra ondersteuning aan deze mbo-studenten kan bewerkstelligen.

In dit hoofdstuk gaan we daarom vooral in op deze kwalitatief onderbouwde effecten. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- Het bereik van de interventies (5.2)
- Inzicht in de ondersteuningsbehoefte (5.3)
- Stagesucces (5.4)
- Diplomasucces(5.5)
- De baankansen (5.6)
- Ontplooiing en persoonlijke ontwikkeling (5.7)

5.2 Het bereik van de interventies

De professionals verwachten dat er door de ingezette interventies meer jongeren worden bereikt dan voor de interventies. Zo werd er eerder aan jongeren met ondersteuningsbehoefte die moeite hadden met het volgen en afronden van een opleiding aangeraden om te stoppen met de opleiding, terwijl er nu meer wordt gekeken naar de mogelijkheden om de opleiding toch succesvol af te ronden. Ook werden jongeren eerder na het behalen van het diploma losgelaten, terwijl er nu

ondersteuning wordt geboden naar (duurzaam) werk. Het is echter nog niet vanzelfsprekend dat alle jongeren worden bereikt: het beeld van alle jongeren die ondersteuning nodig hebben bij de overgang van opleiding naar werk is nog niet compleet.

Op basis van het literatuuronderzoek (paragraaf 4.1) en de interviews kan de inschatting gemaakt worden dat in totaal 15% van alle mbo-jongeren niveau 3 en 4 behoefte heeft aan enige ondersteuning bij de overgang van opleiding naar werk. En voor ongeveer 5% (1250 jongeren) geldt dat deze extra ondersteuning vraagt om intensieve en structurele begeleiding gedurende deze overgangperiode. 50-75% van deze groep van de mbo-jongeren met structurele ondersteuningsbehoefte komt in beeld tijdens de opleiding op school. Dat betekent echter niet dat elke jongere ook extra ondersteuning krijgt. Zoals gezegd is deze extra begeleiding van opleiding naar werk momenteel vooral projectmatig ingevuld. In totaal worden momenteel zo'n 200 tot 250 jongeren additioneel ondersteund op hun weg van opleiding naar werk. Dat is 20% van het totale aantal jongeren waarvan ingeschat wordt dat zij baat zouden kunnen hebben van deze additionele begeleiding.

Inschatting voor regio's Midden-Gelderland, Rijk van Nijmegen en de Achterhoek:

- Aantal mbo-jongeren met ondersteuningsbehoefte: ca. 3.750 jongeren
- Aantal mbo-jongeren met structurele ondersteuningsbehoefte: ca. 1.250
- Aantal jongeren nu in beeld: 40- 60% (500- 750 jongeren)
- Aantal jongeren dat actief wordt ondersteund van opleiding naar werk: 20% (200-250 Jongeren)

5.3 Inzicht in de ondersteuningsbehoefte

Er is door de interventies ook meer inzicht in de ondersteuningsbehoeften van de jongeren. Door de interventies worden de jongeren met ondersteuningsbehoefte ook beter in beeld gehouden. Er wordt door de verschillende professionals veel contact met de jongeren onderhouden, bijvoorbeeld via Whatsapp of door de jongeren eens in de zoveel tijd te bellen. Zo blijft er in beeld hoe de loopbanen van jongeren zich ontwikkelen.

Niet alleen de professionals hebben nu meer inzicht in de ondersteuningsbehoeften van jongeren, maar het inzicht is bij bedrijven ook groter geworden. Door een duidelijke communicatie vanuit bijvoorbeeld de mbo-instellingen naar (stage)bedrijven over een student zijn de (stage)bedrijven beter op de hoogte van wat een specifieke ondersteuningsbehoefte precies inhoudt. Het vergrootte inzicht zorgt er ook voor dat studenten beter plaatsbaar zijn op bijvoorbeeld een stage: er kan door de professional een duidelijk beeld worden geschetst aan een (stage)bedrijf van wie de student is en wat de student voor ondersteuningsbehoefte heeft. Daarnaast doen steeds meer bedrijven ervaring op met het werken met jongeren met een ondersteuningsbehoefte doordat ze meer begrip en inzicht hebben in jongeren met een ondersteuningsbehoefte en de redenen waarom zij zich op een bepaalde manier gedragen. Als bedrijven al eerder hebben gewerkt met een jongere met een ondersteuningsbehoefte is de stap naar een volgende student met een ondersteuningsbehoefte kleiner. Een kanttekening is wel dat er verschillende bedrijven zijn die niet openstaan voor het aannemen van studenten met een ondersteuningsbehoefte. Hier blijft sprake van stagediscriminatie. De professionals ervaren dat deze stagediscriminatie met name voorkomt bij jongeren met een taalachterstand.

5.4 Stagesucces

De professionals schatten in dat stages vaker positief worden afgerond en dat werkgevers vaker positief zijn over de jongeren met een ondersteuningsbehoefte. Deze inschatting wordt als volgt onderbouwd: Ten eerste is de verwachting dat studenten met een ondersteuningsbehoefte juist een grote kans hebben om hun stage positief af te ronden of positieve feedback te krijgen van een werkgever, doordat er voorafgaand aan de stage of het werk goede communicatie is geweest met het bedrijf over de ondersteuningsbehoefte. Tijdens dergelijke gesprekken worden verwachtingen op elkaar afgestemd. Daarnaast krijgen jongeren met een ondersteuningsbehoefte begeleiding door een professional, waarmee de werkgever contact op kan nemen als dingen spelen: er is laagdrempelig contact tussen de begeleiding, de jongere en de werkgever, waardoor er snel kan worden gereageerd op bepaalde problemen. Hiermee kunnen ergere problemen worden voorkomen. Een andere reden die leidt tot een grote kans op stagesucces of werksucces is dat er trefzeker wordt geplaatst door de extra ondersteuning die de jongere krijgt. De jongere gaat uitgebreid met de professional in gesprek, waardoor de professional een goed beeld vormt van een geschikte stage- of werkplek. De kans op succes is op een geschikte plaats groter dan op een ongeschikte plaats.

Op basis van de casusbeschrijvingen van de jongeren en de online enquête onder jongeren kunnen we eenzelfde soort beeld schetsen. De jongeren worden vaak geholpen met het zoeken naar een stage, of krijgen begeleiding tijdens de stage zelf. Dit leidt in de eerste instantie vaak tot een passende stageplek voor de jongeren en in de tweede instantie tot een positief afgeronde stageperiode.

Op basis van de interviews vinden we onderbouwing voor de inschatting dat een succesvolle stage een grote bijdrage levert aan het uiteindelijke diplomasucces en ook bij het vinden van een baan. De extra ondersteuning en begeleiding die in het kader van de Transitieroute projecten wordt geboden, lijkt erg succesvol. De respondenten geven aan dat in ruim 75% van de gevallen de extra begeleiding tot een succesvolle stage heeft geleid.

Zonder deze extra begeleiding is de stage voor deze doelgroep jongeren de stage vaak erg problematisch. Dat geldt zowel voor de zoektocht naar een passende stage als om het succesvol afronden van de stage. Meer dan 50% van de stages slaagt niet zonder deze extra begeleiding.

5.5 Diplomasucces

Het grootste deel van de professionals vindt het aannemelijk dat de interventies leiden tot een hoger percentage diplomasucces onder jongeren met een ondersteuningsbehoefte. Een reden hiervoor is bijvoorbeeld dat studenten minder snel van de opleiding worden uitgeschreven, omdat er meer inzicht is in de verschillende ondersteuningsmogelijkheden. Daarnaast wordt aangegeven dat de begeleiding zelf helpend is bij het succesvol afronden van de opleiding. Wel wordt er door verschillende professionals aangegeven dat er te weinig informatie beschikbaar is om hier daadwerkelijk iets over te kunnen zeggen. Wel blijkt er vanuit de casusbeschrijvingen van de jongeren een positief beeld:

- Op basis van het literatuuronderzoek en de inschatting van de professionals, gaan we ervan uit dat gemiddeld ongeveer 20% van deze jongeren zonder studievertraging hun mbo diploma zou behalen. De ambitie was dat dank zij de Transitieroute het diplomasucces zou verdubbelen naar 40%

- Uit het onderzoek blijkt dat van de 119 jongeren die de transitieroute hebben gevolgd, ruim de helft (53%) aan het einde van hun opleiding ook daadwerkelijk het mbo-diploma heeft behaald. 38% heeft de opleiding nog niet afgerond. 8% is van school gegaan zonder diploma.
- De verwachting is dat ongeveer de helft van de jongeren met studievertraging alsnog hun diploma gaan behalen.
- Dankzij de extra begeleiding in de transitieroute is het diplomasucces zonder studievertraging toegenomen van gemiddeld 20% naar 53%.

5.6 De baankansen

Het grootste deel van de professionals vindt het aannemelijk dat de interventies leiden tot een hogere kans op werk na afronding van de opleiding en een kleinere zoektocht naar een eerste baan. De jongeren worden door de interventies dus ook daadwerkelijk begeleid naar werk na het afronden van de opleiding. Wel moet hierbij worden aangegeven dat de arbeidsmarkt momenteel erg gunstig is: jongeren komen makkelijk aan het werk. Dit werk is echter niet altijd duurzaam. Daarom is ook gevraagd naar de mate waarin jongeren werk vinden in de richting waarvoor ze zijn opgeleid of op het niveau waarop ze zijn opgeleid. De professionals geven aan dat jongeren ook vaker een baan vinden op niveau of in de richting waarin ze geïnteresseerd zijn en dat de jongeren die een baan vinden in een andere richting of op een ander niveau vooral komt doordat de jongeren hier zelf voor kiezen.

De baankansen voor alle jongeren zijn momenteel goed, hoewel ook in deze tijd sommige mbo afgestudeerden geen werk weten te vinden. Op basis van het onderzoek kan de aanname worden gedaan dat de deelnemende jongeren een breder perspectief op een passende baan krijgt aangeboden dan voordien het geval was. Daardoor schatten wij de kans dat jongeren in voor hun passende banen terecht komen toch hoger in (ca. een op de vier jongeren die ook echt begeleid zijn op weg naar werk).

Uit de online enquête van de jongeren blijkt dat veruit de meeste jongeren die hun opleiding hebben afgerond zijn gaan werken. Wel krijgen de meesten hierbij nog ondersteuning van bijvoorbeeld een jobcoach of werkbedrijf. Van de jongeren die een vragenlijst hebben ingevuld heeft een derde een vast contract, en daarmee duurzaam werk. Daarbij geeft 80 procent van de werkende jongeren aan dat het werk dat ze doen past bij de opleiding die ze hebben gevolgd.

- Op basis van het literatuuronderzoek en de gesprekken met professionals wordt aangenomen dat ongeveer 25% van deze doelgroep mbo-jongeren na afloop van hun opleiding werk zou gaan vinden. De ambitie was dat dit aantal dankzij de extra ondersteuning zou verdubbelen
- Van alle 119 jongeren zijn inmiddels 47 jongeren aan het werk, dat is 39% van het totaal aantal transitieroute jongeren die in beeld zijn gebracht en maar liefst 65% van alle transitieroute jongeren die de opleiding nu al hebben afgerond.

5.7 Ontplooiing en persoonlijke ontwikkeling

Bijna alle professionals vinden het aannemelijk dat de interventies leiden tot ontplooiing en persoonlijke ontwikkeling bij de jongeren. Dit is met name doordat er binnen de interventies tijd en ruimte is om te kijken naar de jongere en zijn/haar competenties. Daarnaast zorgen positieve stage- en werkervaringen voor een verbeterd zelfbeeld en meer zelfvertrouwen bij de jongeren. Belangrijk om op te merken is dat de positieve effecten niet gelden voor alle jongeren. Hier worden verschillende redenen voor genoemd. Ten eerste wil een deel van de jongeren geen

ondersteuning en staan zij er niet voor open. Ten tweede ontvangen jongeren soms te laat ondersteuning, waardoor de ondersteuning niet meer kan leiden tot positieve effecten. Daarnaast zijn er studenten die niet stage- of werkvaardig zijn en hier zelf ook niet in willen investeren. Wel geven de professionals aan dat (bijna) alle studenten beter af zijn na de ondersteuning dan als ze de ondersteuning niet hadden gekregen. Zoals eerder aangegeven is het lastig om deze ontwikkeling te meten of om hier percentages aan te hangen.

6 Conclusies en aanbevelingen

Samenvatting uitkomsten

6.1 Inleiding

Deze MKBA studie is opgezet om meer inzicht te verkrijgen in de aanpak en de resultaten van de extra ondersteuning die aan mbo-jongeren wordt geboden in Midden Gelderland, in het Rijk van Nijmegen en in de Achterhoek. Zijn de interventies die geboden worden effectief en worden ze efficiënt ingezet?

Het onderzoek bestaat uit een drietal onderdelen:

- Eind 2021 is een literatuuronderzoek uitgevoerd dat heeft geleid tot een basismodel voor de aanpak van deze extra ondersteuning. In dit basismodel worden algemene aannames gemaakt over de kosten van de verschillende interventies en de mogelijke opbrengsten voor jongeren, en voor de regio
- Er is een onderzoek uitgevoerd onder 30 professionals die betrokken zijn bij de begeleiding van mbo-jongeren met extra ondersteuningsbehoefte
- In een online enquête onder 88 jongeren is in beeld gebracht welke ondersteuning zij hebben gekregen
- Tenslotte zijn de loopbanen van 119 jongeren die deelnemen aan de Transitieroute beschreven.

In dit afsluitende hoofdstuk van deze rapportage wordt ingegaan op:

- Het algemene beeld:
- De doelgroep zelf
- De aanpak: welke interventies worden gebruikt
- De opbrengsten van de aanpak
- De maatschappelijke kosten en baten van de transitieroute aanpak
- Aanbevelingen voor het vervolg

6.2 Het algemene beeld

Het opstellen van een MKBA voor de aanpak van de jongeren die deelnemen aan de Transitieroute blijkt geen eenvoudige opgave. Op dit moment worden slechts een beperkte groep mbo-jongeren structureel extra ondersteund in hun overgang van opleiding naar werk. De aanpak is nog gedeeltelijk in ontwikkeling en de verschillende interventies waarmee jongeren worden ondersteund verschillen per casus en per regio. Wettelijk is er weliswaar een opdracht en is er ook sturingsinformatie om jongeren in kwetsbare posities te ondersteunen in hun zoektocht naar werk, maar de doelgroep van de Transitieroute is breder dan deze JIKP doelgroep. Daardoor is er weinig sturingsinformatie beschikbaar. Er is geen algemene consensus over welke jongeren het precies gaat, er is geen algemene opdracht aan scholen of aan gemeenten en dus hebben jongeren formeel ook geen recht om extra geholpen te worden.

In deze situatie waarin geen vaste afspraak of regelgeving bestaat, vallen een groot deel van de jongeren die deze extra ondersteuning nodig hebben, tussen wal en schip.

In Midden-Gelderland, Rijk van Nijmegen en de Achterhoek geven arbeidsmarktregio's sinds enige tijd wel aandacht aan deze doelgroep. Via de route Arbeid in Nijmegen, en via de Transitieroute in de Achterhoek en Midden-Gelderland wordt extra ondersteuning en extra aandacht geschonken aan mbo-jongeren van opleidingsniveaus 3 en 4. Jongeren worden in beeld gebracht en extra ondersteund via een jobfinder en via jobcoaching. De ondersteuning wordt nu nog vooral projectmatig met tijdelijke middelen gerealiseerd en is nu nog niet beschikbaar voor alle jongeren die deze ondersteuning nodig hebben,

Toch bieden de projectervaringen tot nu toe een goede basis om de aanpak te evalueren en de eerste effecten te kunnen vaststellen. In dit onderzoek hebben we een overall goed beeld van de geboden interventies verkregen. En ook hebben we een goede inschatting kunnen maken van de opbrengsten. Het onderzoek levert daardoor inzicht in zowel kwalitatieve als kwantitatieve resultaten op basis waarvan de arbeidsmarktregio's keuzes kunnen maken over het vervolg van deze aanpak.

6.3 De doelgroep

In paragraaf 3.2 hebben we verschillende bronnen gebruikt om te komen tot een goede schatting van het aantal jongeren in de mbo-opleidingen van Rijn IJssel, ROC Nijmegen en Graafschap College dat baat zou kunnen hebben bij extra begeleiding en ondersteuning in hun overgang van opleiding naar werk. De inschatting is dat het om ongeveer 1250 jongeren zou kunnen gaan. De meeste van deze jongeren komen op de een of andere manier wel in beeld gedurende hun opleiding, en krijgt dan ook extra begeleiding en ondersteuning. Momenteel wordt ongeveer 20% van deze groep ook echt begeleid vanaf de periode op school, rondom de stage, bij de afronding en op weg geholpen naar een perspectievolle baan. De overige jongeren zijn voor 40-60% in beeld, maar kunnen nu nog geen beroep doen op deze intensieve ondersteuning. Zij krijgen wel enige ondersteuning gedurende de schoolperiode.

6.4 De aanpak: welke interventies vinden plaats?

De ondersteuning aan deze jongeren is bijna altijd maatwerk. Soms is een kattenbelletje genoeg, en in andere gevallen zijn meerdere gesprekken en coachingsmomenten nodig. De verschillende professionals die betrokken zijn gebruiken min of meer een vast stramien voor hun aanpak, maar er zijn ook veel verschillen tussen begeleiders en tussen coaches. Bij de ontwikkeling van de Transitieroute aanpak zijn verschillende begeleidingsformats opgesteld, maar onduidelijk is of en op welke manier deze precies worden gebruikt.

- De interventies gedurende de periode dat jongeren nog op school verblijven, komen het meest voor en zijn ook het meest gestructureerd.
- Rondom de eindstage krijgen de mbo-jongeren met extra ondersteuningsbehoefte ook de nodige ondersteuning, onder meer via de jobcoaches, al dan niet in samenwerking met de regulier stagebegeleider en de begeleider van het stagebedrijf. In deze stageperiode is goede onderlinge communicatie een belangrijk aandachtspunt.
- In de periode dat de jongere de opleiding verlaat en op zoek gaat naar een perspectievolle baan, zien we dat de additionele ondersteuning die geboden wordt, minder frequent en minder intensief is. Een uitzondering vormen de JKP-ers, die wel coaching en baankansen krijgen aangereikt.

Een belangrijk probleem in de fase na het verlaten van de school is om de jongeren in beeld te houden. De aanpak van School-ex in de Achterhoek, en nu ook in Midden-Gelderland, waarbij elke jongeren die de school verlaat, wordt nagebeld om te achterhalen wat hij of zij na de opleiding is gaan doen en of additionele ondersteuning gewenst is, wordt door de meeste professionals als een belangrijk instrument gezien. Mogelijk zou dit een meer permanent karakter kunnen krijgen, zodat jongeren minder snel uit beeld raken na het verlaten van hun opleiding. Wellicht kunnen dan ook meer jongeren ertoe worden verleid om te kiezen voor een perspectiefvolle baan in de richting en op het niveau waarop ze zijn opgeleid. Goede voorlichting en warme contacten moeten voorkomen dat veel jongeren in deze periode van een krappe arbeidsmarkt toch snel kiezen voor een tijdelijk baantje zonder gedoe maar ook met weinig tot geen perspectief.

6.5 De opbrengsten van de aanpak

Op basis van uitkomsten van de casusbeschrijvingen ontstaat een eerste beeld van de opbrengsten van de transitieroute aanpak. Nog niet alle jongeren uit de pilotgroep hebben hun opleiding afgerond en ook is het nog te vroeg om conclusies te trekken over de kansen op duurzaam werk op lange termijn. Toch geven de casusbeschrijvingen van de 119 jongeren, aangevuld met de inhoudelijke inschattingen van de geïnterviewde professionals, een goed overall beeld van de opbrengsten:

- Extra ondersteuning rondom de stage is zeer effectief en succesvol, tot een succespercentage van maar liefst 75%. De inzet waarbij passende stagebedrijven worden gezocht, stagiair en stagebedrijf ook inhoudelijk aan elkaar worden gematcht, en de stagiair extra begeleid en gecoacht wordt, lijkt z'n vruchten af te werpen. Dit succes kan wellicht nog beter worden geborgd wanneer ook het stagebedrijf wordt ontzorgd, en bij de afronding van de stage met het stagebedrijf erbij ook expliciet over de toekomstmogelijkheden van deze jongere wordt gesproken.
- Het aantal mbo-jongeren met extra ondersteuningsbehoefte dat een diploma behaalt neemt toe met een factor 2.5 dankzij de extra ondersteuning. Daarbij speelt het stagesucces een rol, want dat blijkt voor deze doelgroep een belangrijke drempel om al dan niet een diploma te halen.
- Baankansen nemen toe van 25% naar 65%, dankzij de integrale aanpak van begeleiding en ondersteuning in de Transitieroute. Deels is dit succes te danken aan het grote aantal openstaande vacatures. Maar op basis van de interviews met professionals lijkt er ook sprake te zijn van een extra doorgroei naar meer perspectiefvolle en ook duurzame banen. Dankzij de intensieve begeleiding van met name de jobcoaches/ jobfinders komen de jongeren immers vaker in aanraking met bedrijven die bij hen passen. De drempel om daar te gaan werken is dan veel lager en voor het bedrijf is het risico om deze jongere een baan aan te bieden ook veel beter in te schatten. Extra onderzoek is nodig om deze lange termijneffecten ook in de praktijk vast te kunnen stellen.
- Ontplooiing en persoonlijke ontwikkeling: Jongeren voelen zich serieus genomen, groeien als mens en krijgen een steviger mensbeeld. Positieve ervaringen gedurende de schoolloopbaan en de arbeidsloopbaan bieden zekerheid en helpt hen in zichzelf te geloven. Overigens betekent dit niet dat deze extra ondersteuning voor elke jongere in elke situatie goed is, dan kan van geval tot geval verschillen.

6.6 Maatschappelijke kosten en baten Transitieroute

In dit onderzoek hebben we de maatschappelijke kosten en baten van de aanpak Transitieroute in Gelderland in beeld gebracht.

- Met betrekking tot de kosten hebben we vastgesteld dat het ontbreekt aan gedetailleerde registratie van de specifieke additionele ondersteuning die professionals bieden in de verschillende fasen van opleiding naar werk. Daarnaast is vastgesteld dat de specifieke ondersteuning per student sterk varieert. Professionals leveren maatwerk, overigens zonder dat zij specifiek aan kunnen geven welke afwegingen hierbij een rol spelen. We kunnen derhalve spreken van een intuïtieve aanpak. De gemiddelde extra inzet voor de additionele ondersteuning van transitieroute studenten schatten we in tussen de 8 en 75,5 uur en gemiddeld 24 uur per student.
- Met betrekking tot de opbrengsten is vastgesteld dat de extra ondersteuning in de Transitieroute aanpak heeft geleid tot meer succesvol afgesloten stages, meer diploma's, en betere baankansen. Indicatief kan worden aangegeven dat de kansen op duurzaam werk met ontwikkelperspectief toenemen en dat jongeren zelf positief zijn over de persoonlijke ontwikkeling die zij doormaken.
- De vertaling in geld wordt in deze studie niet gemaakt, ook omdat we alleen de korte termijn effecten hebben kunnen vaststellen.

Kosten		Baten	
Extra additionele begeleidingstijd Jongeren in de Transitieroute		Extra succes percentage Transitieroute t.o.v andere jongeren met ondersteuningsbehoefte	
Periode op school	4 tot 12 uur	Stagesucces	+ 25%
Periode rondom de stage	4 tot 20 uur	Diploma succes	+ 33%
Periode rondom de overgang school naar werk	0 tot 45,5 uur	Baankansen	+ 40%
		Duurzaam werk	perspectiefvol
	8 tot 75,5 uur	Persoonlijke groei	Positief
	Gemiddeld 24 uur		

6.7 Aanbevelingen: wat is er nog meer nodig:

De aanpak van de Transitieroute is succesvol. Met name de extra ondersteuning en begeleiding rondom de stage leidt tot beter inzicht in de kansen op de arbeidsmarkt. Stages worden daardoor vaker met goed gevolg afgelegd en mede daardoor behalen deze jongeren ook vaker dan voordien een diploma. Het individuele maatwerk dat daarbij wordt geboden leidt tot betere baankansen en tot meer toekomstperspectief.

Voor de toekomstige inbedding zijn echter extra stappen nodig. Dat leidt tot de volgende aanbevelingen:

1. Erkenning van de noodzaak tot ondersteuning. Naar schatting 11% van alle jongeren op mbo niveau 3 en 4 heeft moeite om zelfstandig de overgang van opleiding naar werk te maken. Het is van belang dat alle partijen in de arbeidsmarktregio's deze problematiek onderkennen en ernaar streven dat ook landelijk deze doelgroep niet wordt vergeten.
2. Structurele aanpak voor alle mbo- jongeren met ondersteuningsbehoefte. De huidige projectmatige aanpak in de drie regio's Midden-Gelderland, Rijk van Nijmegen en de Achterhoek heeft een bereik van 200 tot 250 jongeren. De totale groep die baat heeft bij deze aanpak bedraagt ongeveer 1250 jongeren. Het is van belang om deze jongeren te helpen met een structurele aanpak waarmee het bereik wordt vergroot en deze jongeren een duidelijk perspectief krijgen aangeboden.
3. Borging van de kwaliteit van begeleiding. De additionele ondersteuning aan deze jongeren door de professionals vindt nu vooral intuïtief plaats. Er is veel betrokkenheid en er wordt individueel maatwerk geboden. De samenwerking tussen jobcoaches, studieloopbaanbegeleiders, bpv-coördinatoren en werkplekbegeleiders vanuit de bedrijven is echter nog beperkt. Ook is weinig transparant welk type begeleiding wordt gegoden en welke afwegingen worden gemaakt om een student meer of minder intensief te begeleiden. Door meer helderheid in procedures en meer onderlinge afstemming kan naar verwachting de kwaliteit van de begeleiding nog sterk toenemen. Bovendien zijn daardoor zeer waarschijnlijk schaalvoordelen te behalen. Daardoor kunnen tegen dezelfde kosten meer jongeren met meer succes worden ondersteund in hun overgang van opleiding naar werk.
4. Doorlopende monitoring. In het kader van dit project zijn de loopbanen van 119 jongeren in beeld gebracht. Hoewel hierbij werd aangesloten bij al lopende initiatieven zoals School-ex, waarbij in beeld wordt gebracht waar jongeren na het verlaten van de opleiding terecht zijn gekomen, bleek deze monitoring erg lastig te realiseren. Jongeren raken snel uit beeld, en waren niet altijd bereid om informatie te delen. Om te kunnen bepalen of en in welke mate de ondersteuningsaanpak effectief verloopt, is een beter zicht op het verloop van de loopbanen van deze jongeren nodig. Het is daarbij goed te bedenken dat de ondersteuningsbehoefte van deze jongeren niet opeens is opgelost bij het verlaten van de school. Wanneer de arbeidsmarktregio ook in de toekomst verder invulling wil geven aan een perspectief op een leven lang ontwikkelen (LLO), dan is inzicht in de loopbanen van dit type jongeren van groot belang

